

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра зарубіжної літератури

**«Мотив подорожі як чинник самоідентифікації підлітка в романі
«Паперові міста» Джона Гріна»**

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «магістр»
студентки II курсу
освітньої програми
**«Зарубіжна література та англійська
мова: теорія та методика навчання»**
Вероніки Вадимівни ПОНОЧОВНОЇ
спеціальність – 014.021 Середня освіта
Науковий керівник:
к.філол.н., доц. Ольга ШЕСТОПАЛ
Рецензент:
д.філол.н., проф. Тетяна МИХЕД

«Допущено до захисту»
Протокол засідання
кафедри зарубіжної літератури
протокол № ___ від « ___ » _____ 2025 року
завідувач кафедри _____
д.філол.н., проф. Лілія МІРОШНИЧЕНКО

Київ
2025

Анотація

Кваліфікаційна робота присвячена дослідженню мотиву подорожі як ключового елементу становлення особистості та самоідентифікації підлітка у романі Джона Гріна «Паперові міста». У роботі здійснено комплексний аналіз теоретичних засад поняття «мотив подорожі» в літературознавстві, простежено його генезу та еволюцію, а також визначено особливості реалізації цього мотиву в сучасній молодіжній літературі. Особлива увага приділяється художнім особливостям творчості Дж. Гріна як представника сучасної молодіжної прози.

Основна частина дослідження зосереджена на аналізі художньої реалізації мотиву подорожі в романі «Паперові міста». Зокрема, розглянуто просторово-часову організацію твору в реальному та метафоричному вимірах, виявлено структуротворчу функцію мотиву подорожі у розвитку сюжету та формуванні характерів персонажів. Детально проаналізовано роль подорожі у процесі самоідентифікації головної героїні, що дозволило розкрити глибинні психологічні аспекти становлення особистості підлітка.

Практична цінність роботи полягає в розробці методичних рекомендацій щодо вивчення роману в шкільній програмі із зарубіжної літератури. Запропоновано оригінальний інтерактивний позакласний захід-квест «Слідами Марго: подорож паперовими містами» та визначено методичні підходи до його організації, що сприятиме кращому розумінню учнями проблематики роману та формуванню їхньої читацької компетентності.

Результати дослідження можуть бути використані у викладанні зарубіжної літератури в закладах середньої освіти та при підготовці спецкурсів із сучасної молодіжної літератури у закладах вищої освіти.

Ключові слова: мотив подорожі, самоідентифікація підлітка, сучасний молодіжний роман, Джон Грін, «Паперові міста», просторово-часова організація, характеротворення, метафорична подорож, шкільна програма із зарубіжної літератури, інтерактивні методи навчання, позакласний захід-квест.

Abstract

This qualification work is devoted to the journey motif as a key element in adolescent identity formation in John Green's novel «Paper Towns.» The work provides a comprehensive analysis of the theoretical foundations of the «journey motif» concept in literary studies, traces its genesis and evolution, and identifies the features of this motif in contemporary young adult literature. Special attention is paid to John Green's artistic features as a representative of modern young adult fiction.

The main part of the research focuses on analyzing the artistic implementation of the journey motif in «Paper Towns.» In particular, it examines the spatial-temporal organization of the work in real and metaphorical dimensions, reveals the structure-forming function of the journey motif in plot development and character formation. The role of journey in the main heroine's self-identification process is analyzed in detail, revealing the deep psychological aspects of adolescent personality development.

The practical value of the work lies in developing methodological recommendations for studying the novel in the foreign literature school curriculum. An original interactive extracurricular quest activity «Following Margo: A Journey Through Paper Towns» is proposed, along with methodological approaches to its organization, which will promote students' better understanding of the novel's issues and develop their reading competence.

The research results can be used in teaching foreign literature in secondary education institutions and in preparing special courses on contemporary young adult literature in higher education institutions.

Keywords: *journey motif, adolescent self-identification, contemporary young adult novel, John Green, «Paper Towns», spatial-temporal organization, character formation, metaphorical journey, foreign literature school curriculum, interactive teaching methods, extracurricular quest activity.*

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВУ ПОДОРОЖІ В ЛІТЕРАТУРІ	9
1.1 Мотив подорожі як літературознавча категорія: генеза та еволюція	9
1.2. Своєрідність реалізації мотиву подорожі у молодіжній літературі	17
1.3. Художні особливості творчості Джона Гріна в контексті сучасної молодіжної прози	25
РОЗДІЛ 2. ХУДОЖНЯ РЕАЛІЗАЦІЯ МОТИВУ ПОДОРОЖІ, ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ ПІДЛІТКА У РОМАНІ «ПАПЕРОВІ МІСТА»	36
2.1. Просторово-часова організація роману: реальний та метафоричний виміри подорожі.....	36
2.2. Мотив подорожі як структуротворчий елемент розвитку сюжету та характеротворення	44
2.3. Роль подорожі у процесі самоідентифікації головної героїні	51
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2	65
РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ РОМАНУ «ПАПЕРОВІ МІСТА» В ШКОЛІ	68
3.1. Місце роману «Паперові міста» в шкільній програмі із зарубіжної літератури для 11 класу	68
3.2. Розробка інтерактивного позакласного заходу-квесту «Слідами Марго: подорож паперовими містами».....	73
3.3. Методичні рекомендації щодо організації позакласного заходу за романом «Паперові міста»	81
ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3	86
ВИСНОВКИ	88
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	91

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасна література для молоді трансформується під впливом соціокультурних змін, пропонуючи нові форми осмислення проблем підліткового становлення. Творчість американського письменника Джона Гріна (John Green, 1977-) створює багатовимірні наративи, що резонують із досвідом сучасних підлітків. Його роман «Паперові міста» (Paper towns, 2008) представляє систему метафор та символів, де центральним є мотив подорожі як каталізатор особистісного розвитку. Важливість дослідження цього твору зумовлена його впливом на формування світогляду молодих читачів.

У сучасному літературознавстві спостерігається підвищений інтерес до вивчення підліткової літератури як феномену, що відображає процеси дорослішання. Мотив подорожі у творах для школярів трансформується з пригодницького елемента в механізм психологічного розвитку героїв. «Паперові міста» пропонують унікальну інтерпретацію цього мотиву, поєднуючи фізичну подорож із пошуком власної ідентичності, що відкриває нові перспективи дослідження.

Актуальність посилюється тим, що роман порушує важливі питання самовизначення особистості в інформаційну епоху. Грін використовує мотив подорожі для розкриття проблем соціальної адаптації та пошуку життєвих орієнтирів, демонструючи як фізичне переміщення стає каталізатором особистісних змін.

Дослідження мотиву подорожі у романі також актуальне з огляду на зростаючий інтерес до репрезентації простору в літературі. Твір пропонує систему просторових образів, що функціонують на реальному та метафоричному рівнях, використовуючи географічний простір для розкриття психологічних станів героїв, що поглиблює розуміння конструювання ідентичності в сучасній підлітковій літературі.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше здійснено комплексний аналіз мотиву подорожі в романі «Паперові міста» як

структуротворчого елемента, що визначає особливості сюжетної організації та характеротворення; уточнено та розширено розуміння функцій мотиву подорожі у сучасній підлітковій літературі на матеріалі творчості Джона Гріна; поглиблено уявлення про взаємозв'язок між просторовими переміщеннями героїв та процесом їхньої самоідентифікації в контексті підліткової прози; запропоновано новий підхід до вивчення роману в школі через впровадження інтерактивних методик навчання, зокрема позакласного заходу-квесту; удосконалено методичні рекомендації щодо аналізу сучасної підліткової літератури в контексті шкільної програми із зарубіжної літератури.

Практичне значення одержаних результатів – матеріали дослідження можуть бути використані при викладанні предмету зарубіжної літератури в середній школі, розробці методичних посібників, проведенні факультативів з сучасної літератури для підлітків.

Об'єкт дослідження – роман Джона Гріна «Паперові міста» (*українською переклала Віра Назаренко*) [12].

Предмет дослідження – художня реалізація мотиву подорожі та його роль у процесі самоідентифікації підлітків.

Мета роботи – комплексний аналіз художньої реалізації мотиву подорожі у романі Джона Гріна «Паперові міста» та його ролі у процесі самоідентифікації підлітка, а також розробка методичних рекомендацій щодо вивчення твору в школі.

Завдання дослідження:

1. Дослідити теоретичні аспекти мотиву подорожі як літературознавчої категорії.
2. Проаналізувати специфіку реалізації мотиву подорожі в підлітковій літературі.
3. Визначити художні особливості творчості Джона Гріна.
4. Дослідити просторово-часову організацію роману «Паперові міста».
5. Проаналізувати роль квесту в структурі роману.

6. Визначити функції мотиву подорожі у процесі самоідентифікації головного героя.

7. Розробити методичні рекомендації щодо вивчення роману в школі.

8. Узагальнити результати дослідження.

Методи дослідження:

1) Загальнонаукові методи: аналіз теоретичних засад дослідження сучасної молодіжної літератури, синтез наукових ідей для висунення висновків; порівняння підходів вчених до прийому квесту у романах та їх узагальнення;

2) Літературознавчі: історико-порівняльний та культурно-історичний; міфокритичний, який має на меті проаналізувати міфологічне підґрунтя образів у романі; феноменологічний та психологічний, що пояснюють передачу образів роману крізь призму мовно-сміслових джерел та психологічних передумов, що склались в певному суспільстві в залежності від культури та історії.

Джерела дослідження:

Теоретичне підґрунтя дослідження сформували фундаментальні роботи провідних науковців. Гастон Башляр (Gaston Bachelard, 1884-1962) у праці «Поетика простору» (1957) розвиває концепцію феноменологічного аналізу простору, стверджуючи, що дані образи в літературі є не просто декоративними елементами, а глибокими психологічними метафорами, які відображають внутрішній світ персонажа, що особливо резонує з романом «Паперові міста», де фізична подорож головного героя стає матеріальним втіленням його психологічного становлення та пошуку власної ідентичності.

Звертаючись до концепції «плинної сучасності» Зигмунта Баумана (Zygmunt Bauman, 1925-2017) та Леонідаса Донскіса (Leonidas Donskis, 1962-2016), представленої у праці «Моральна сліпота. Втрата чутливості у плинній сучасності» (2013) можна провести паралель із романом «Паперові міста», де головний герой Квентин стикається з типовими проблемами сучасного суспільства – ілюзорністю соціальних зв'язків та крихкістю міжособистісних стосунків, без обіцяного майбутнього.

Методичний аспект дослідження базується на працях провідних педагогів. Олена Ісаєва в роботі «Теорія і технологія розвитку читацької діяльності старшокласників» (2003) пропонує інноваційні підходи до вивчення сучасної літератури в школі, наголошуючи на важливості інтерактивних методів навчання.

Жанна Клименко у дослідженні «Теорія і технологія вивчення перекладних художніх творів» (2006) розробляє методологію аналізу зарубіжної літератури в контексті української освіти, приділяючи особливу увагу проблемі культурної адаптації текстів.

Річард Біч (Richard Beach) у своїй праці «Teaching Literature to Adolescents» (2016) пропонує розглядати роман «Паперові міста», як унікальний приклад літературного твору, що поєднує елементи детективного квесту з глибоким психологічним дослідженням процесу дорослішання.

Леся Мірошниченко у своєму огляді роману Джона Гріна «Паперові міста», досліджує глибинну метафору паперового міста як символу ілюзорності та штучності сучасного життя. Авторка майстерно розкриває основну проблематику твору – пошук автентичності в світі симулякрів та підробок.

У своєму ґрунтовному аналізі роману «Паперові міста», Джона Гріна Лариса Удовиченко розглядає твір крізь призму сучасного підліткового досвіду та пошуку власної ідентичності. Дослідниця акцентує увагу на психологічній складності персонажів, зокрема на тому, як автор майстерно зображує процес дорослішання та руйнування ідеалістичних уявлень про світ.

Результати дослідження були **апробовані** під час ІХ Всеукраїнських наукових читань за участю молодих учених «Філологія ХХІ століття: нові дослідження і перспективи» 10-11 квітня 2025 р. Тема доповіді – «Подорож як метафора пошуку власної ідентичності у романі «Паперові міста» Джона Гріна.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 100 сторінок. Список використаних джерел містить 73 найменування, з них 26 англomовні.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОТИВУ ПОДороЖІ В ЛІТЕРАТУРІ

1.1 Мотив подорожі як літературознавча категорія: генеза та еволюція

Мотив подорожі належить до найдавніших і найуніверсальніших елементів світової літератури, пронизуючи її від найдавніших епосів до сучасних творів. Як літературознавча категорія, мотив подорожі представляє собою не просто тематичний компонент, а складну структурну одиницю, що виконує різноманітні функції в організації художнього тексту та формуванні його смислового наповнення. Едвард Саїд (англ. Edward Wadie Said, араб. إدوارد وديع سعيد, 1935-2003), акцентує увагу на культурологічному аспекті мотиву подорожі, визначаючи його як спосіб пізнання «іншого» та критичного переосмислення власної культурної парадигми [36].

Сучасні дослідники розширюють це розуміння, наголошуючи на семантичній насиченості й повторюваності мотиву в межах одного твору або цілої творчості письменника.

Генеза мотиву подорожі сягає найдавніших пластів світової культури. Як стверджує Джозеф Кемпбелл (Joseph John Campbell, 1904-1987) у фундаментальній праці «Тисячолікий герой» («The Hero with a Thousand Faces», 2008), подорож героя є архетипною структурою, що пронизує міфи всіх народів світу. За визначенням дослідника, це «мономіф», універсальний шаблон, що описує шлях героя, який вирушає з буденного світу в область надприродного дива: там він зустрічається з фантастичними силами і здобуває переконливу перемогу [41, с. 153].

У середньовічній літературі мотив подорожі набуває виразно алегоричного характеру. Як зазначає Олександр Потебня у праці «Естетика і поетика слова» (1985), середньовічне розуміння мандрів часто пов'язане з християнською алегоризацією життя як паломництва до Божої обителі [3, с. 166]. Цей підхід

яскраво виражений у таких творах, як «Божественна комедія» Данте, де мандри ліричного героя потойбічними світами символізують духовне преображення душі.

Епоха Відродження та Просвітництва значно розширила семантичне поле мотиву подорожі, поєднавши його з ідеями пізнання світу та самопізнання. У романах цього періоду подорож стає не лише структурним, але й ідеологічним компонентом, який відображає гуманістичні уявлення про людину та її місце у світі. У творах таких авторів, як Франсуа Рабле (François Rabelais, 1494-1553), Мігель де Сервантес (Miguel de Cervantes Saavedra, 1547-1616), Джонатан Свіфт (Jonathan Swift, 1667-1745), подорож символізує прагнення до істини, яка знаходиться за межами звичного досвіду і вимагає виходу за рамки усталених норм і уявлень.

Романтизм відкриває нові грані в осмисленні мотиву подорожі. У романтичній естетиці, як зазначає Михайло Наєнко, мандри героя часто набувають характеру втечі від недосконалої дійсності, пошуку ідеалу, прагнення до возз'єднання з природою. Романтичний герой – це передусім мандрівник, шукач, який прагне вирватися за межі буденності в пошуках незвіданого [26, с. 48].

Реалістична література XIX століття розвиває мотив подорожі в напрямі соціально-психологічного аналізу. У своїй фундаментальній праці «Теорія роману» (1916) та інших дослідженнях реалістичної літератури Дьйордь Лукач (Lukács György, 1885-1971) розглядав мотив подорожі як важливий структурний елемент, що дозволяє авторам створювати тотальну картину суспільного життя та досліджувати діалектичні відносини між індивідом та соціумом. Можна сказати, що подорож у реалістичному романі виступає не просто як сюжетний прийом, а як методологічний принцип, що дає можливість показати суспільство в його цілісності та суперечностях. Герой, який переміщується у просторі соціальних відносин, стає медіатором між різними суспільними сферами, що

дозволяє автору розкрити типові соціальні конфлікти та протиріччя епохи, характерні для капіталістичного суспільства XIX століття [64].

Модерністська література початку XX століття кардинально переосмислює мотив подорожі, зміщуючи акцент із зовнішнього переміщення на внутрішній досвід. Як зазначає Дж. Кемпбелл у своїй концепції «шляху героя», подорож у модерністському наративі часто постає як метафора психологічного процесу самопізнання та індивідуалізації [70, с. 3].

Особливої уваги заслуговує трансформація мотиву подорожі в постмодерністській літературі. За визначенням Ігаба Гассана (Igab Hassan, 1925-2015) «постмодерністська подорож – це блукання без мети, рух, позбавлений телеології, де саме поняття шляху піддається деконструкції» [9, с. 440].

Сучасні дослідження мотиву подорожі в літературі часто звертаються до концепції «гетеротопії», запропонованої Мішелем Фуко (Paul-Michel Foucault, 1926-1984). Згідно з цією концепцією, гетеротопії – це реальні місця, які функціонують як «контрмісця», своєрідні «реалізовані утопії», де інші реальні місця культури представлені, оскаржені та перевернуті. У цьому контексті мотив подорожі може бути інтерпретований як рух між різними гетеротопіями, що дозволяє суб'єкту переосмислити свою ідентичність [58, с. 4].

Важливу роль у сучасному осмисленні мотиву подорожі відіграє концепція «не-місць», розроблена Марком Оже (Marc Augé, 1935-2023). За визначенням дослідника, «не-місця» – це простори, позбавлені ідентичності, історії та відносин: аеропорти, готелі, автомагістралі, торгові центри. На відміну від «антропологічних місць», які формують ідентичність людини, «не-місця» створюють «спільну договірну самотність». Цей підхід дозволяє по-новому інтерпретувати мотив подорожі в сучасній літературі, де герої часто переміщуються саме такими транзитними просторами, що не сприяють формуванню стійкої ідентичності [18, с. 70].

У контексті сучасних наратологічних досліджень мотив подорожі розглядається як один із базових наративних шаблонів. За спостереженням

Поля Рікера (Paul Ricoeur, 1913-2005), «розповідь про подорож створює основу для темпоральної організації наративу, дозволяючи співвіднести зовнішній (фізичний) рух у просторі з внутрішньою динамікою розвитку персонажа» [68, с. 73].

Зигмунд Бауман, аналізуючи стан сучасної культури, вводить поняття «плинної сучасності», що характеризується нестабільністю, мінливістю та фрагментарністю людського досвіду. У цьому контексті мотив подорожі набуває нових конотацій: «Сучасний мандрівник не прагне дістатися визначеної мети – він перебуває у постійному русі, для нього важливіший сам процес подорожування, ніж його результат». У спільній праці з Леонідасом Донскісом «Моральна сліпота. Втрата чутливості у плинній сучасності» дослідник розвиває цю думку, наголошуючи на тому, що в сучасному світі «подорож перестає бути метафорою пізнання – вона стає способом уникнення глибоких зв'язків і відповідальності» [4, с. 21].

Сучасні теоретичні підходи до аналізу мотиву подорожі розширюють його розуміння, включаючи в це поняття не лише сюжетно-тематичний аспект, але й глибинні структури тексту. Мотив подорожі може функціонувати на різних рівнях організації художнього твору: як елемент сюжету, як принцип композиції, як метафора екзистенційного досвіду, як спосіб моделювання художнього простору і часу. Така багаторівнева природа мотиву подорожі робить його ключовим елементом для розуміння не лише окремих творів, але й загальних закономірностей літературного процесу.

У контексті структуралістських і семіотичних досліджень мотив подорожі розглядається як знакова система, що кодує певні культурні смисли. Проблеми, пов'язані з вивченням різних критичних напрямів семіотичного підходу, обговорюються дослідниками з Англії, США та інших країн, серед яких можна виділити Франка Лентріккіа, Террі Іглтона (Terry Eagleton, 1943), Роберта Кон Дейвіса, Девіда Лоджа (David John Lodge, 1935-2025). Подорож у літературному творі завжди передбачає перетин семіотичного кордону між

«своїм» і «чужим» простором, що супроводжується трансформацією героя та його сприйняття світу. Цей аспект мотиву подорожі особливо важливий для розуміння його ролі в процесах культурного обміну та діалогу різних традицій, що особливо актуально в контексті сучасних глобалізаційних процесів [29].

В українському літературознавстві проблема рецептивної невизначеності та лакуарності оповіді досліджена недостатньо, хоча її частково розглядають у своїх розвідках Лідія Мацевко-Бекерська, Ігор Папуша, Остап Сливинський і Тетяна Черкашина. При цьому, важливою тенденцією стає аналіз мотиву подорожі в контексті наратології, де подорож функціонує як наративна рамка, що організовує різноманітний матеріал у єдине ціле, створює ситуацію постійної зміни обставин для стимулювання розвитку сюжету й введення нових персонажів, підкреслюючи функціональний аспект цього мотиву у формуванні структури тексту та моделюванні читацького сприйняття, що могло б стати продуктивним напрямом для заповнення означених лакун у вітчизняних літературознавчих студіях [10].

Феноменологічні та рецептивні дослідження мотиву подорожі зосереджуються на його сприйнятті суб'єктом та способах його осмислення в художніх і культурних текстах. Феноменологічний підхід, представлений працями Моріса Мерло-Понті (Maurice Merleau-Ponty, 1908-1961) та Едмунда Гуссерля (Edmund Gustav Albrecht Husserl, 1859-1938), аналізує подорож як екзистенційний досвід, що впливає на самосвідомість індивіда. Натомість рецептивна естетика, розроблена Вольфгангом Ізером (Wolfgang Iser, 1926-2007) і Хансом Робертом Яуссом (Hans Robert Jauss, 1921-1997), досліджує, як мотив подорожі інтерпретується читачем і які смисли він набуває у різних контекстах. Критики цих підходів, зокрема Жак Дерріда (Jacques Derrida, 1930-2004) та Поль Рікер, зауважують їхню суб'єктивність і відсутність чіткої методології для аналізу тексту, що може ускладнювати емпіричне застосування висновків [23].

Постколоніальні дослідження додають ще один важливий вимір до розуміння мотиву подорожі, аналізуючи його в контексті колоніальних і постколоніальних відносин. Як стверджує Едвард Саїд, європейська література подорожей часто відображала і легітимізувала колоніальний дискурс, конструюючи образ «іншого» як екзотичного, примітивного, такого, що потребує «цивілізаційного впливу». У постколоніальній літературі мотив подорожі переосмислюється, стаючи засобом деконструкції колоніальних стереотипів і відновлення множинних, альтернативних перспектив. Цей аспект мотиву подорожі особливо важливий для розуміння його ролі в процесах формування національних і культурних ідентичностей [36, с. 340].

Сучасні культурологічні дослідження розглядають мотив подорожі в контексті глобалізаційних процесів і трансформації просторових відносин у сучасному світі. Як зазначає З. Бауман, у «текучій сучасності» традиційні форми подорожі змінюються новими моделями мобільності, що характеризуються фрагментарністю, непередбачуваністю, відсутністю чіткої мети. Ці зміни знаходять відображення в літературі, де мотив подорожі трансформується відповідно до нових реалій, демонструючи при цьому здатність літератури осмислювати та моделювати складні соціокультурні процеси [4, с. 23].

Інтертекстуальний підхід до аналізу мотиву подорожі підкреслює його здатність встановлювати зв'язки між різними текстами та культурними традиціями. Кожен текст є мозаїкою цитат, діалогом із попередніми й сучасними текстами. У контексті мотиву подорожі це означає, що кожне нове втілення цього мотиву вступає в діалог із попередніми традиціями, збагачуючись новими смислами і водночас зберігаючи зв'язок із архетипними моделями. Такий підхід дозволяє розглядати мотив подорожі як свого роду палімпсест, що зберігає сліди різних культурних епох і традицій [39, с. 130].

Цифрова епоха привносить нові виміри у розуміння мотиву подорожі, пов'язані з концепціями віртуального простору та гіпертекстуальності. У цифровому середовищі подорож трансформується в навігацію через

інформаційні потоки, що розмиває традиційні просторово-часові координати. Ця трансформація знаходить відображення в сучасній літературі, де мотив подорожі набуває нових форм, пов'язаних із віртуальною реальністю, множинними ідентичностями, нелінійними наративами. Такий підхід підкреслює здатність мотиву подорожі адаптуватися до нових технологічних і культурних контекстів, зберігаючи при цьому свою фундаментальну значущість для людського досвіду.

Дослідження мотиву подорожі в контексті національних літературних традицій виявляє як універсальні, так і культурно-специфічні аспекти цього мотиву. Наприклад, в українській літературі мотив подорожі часто пов'язаний із темами національної ідентичності, культурної пам'яті, пошуку історичних коренів. Ця специфіка зумовлена історичним досвідом української нації, зокрема, досвідом колоніального підпорядкування, що робить мотив подорожі важливим засобом осмислення національної історії та формування національної самосвідомості. Аналогічні процеси спостерігаються і в інших національних літературах, де мотив подорожі набуває специфічних рис, зумовлених історичним, культурним, соціальним контекстом [37, с. 498].

Важливою складовою дослідження мотиву подорожі є його аналіз у контексті різних медіа та мистецьких форм. Мотив подорожі функціонує не лише в літературі, але й у кіно, образотворчому мистецтві, музиці, відеоіграх, що дозволяє говорити про його інтермедіальну природу. Кожне медіа має свої специфічні засоби для репрезентації подорожі, що впливає на семантику та функціонування цього мотиву. Наприклад, у кіно візуальні засоби дозволяють безпосередньо показати процес переміщення в просторі, тоді як у літературі цей процес зображується через вербальні описи, що активізують уяву читача. Такий інтермедіальний підхід розширює розуміння мотиву подорожі, виявляючи його здатність адаптуватися до різних семіотичних систем і художніх мов.

Сучасна теорія автофікції розглядає мотив подорожі в контексті співвідношення автобіографічного та фіктивного, а реального та уявного. Як зазначає Філіп Лежен, у автофікційних текстах подорож часто стає способом

дослідження меж між документальністю та художньою вигадкою, між особистим досвідом автора та його творчою трансформацією. Цей аспект мотиву подорожі особливо актуальний у контексті сучасної літератури, де традиційні жанрові межі розмиваються, а автобіографічний досвід стає важливим матеріалом для художнього осмислення [62, с. 17].

На нашу думку, семіотичний і феноменологічний аналіз мотиву подорожі в романі Джона Гріна «Паперові міста» є найбільш релевантними методологічними підходами з огляду на специфіку художньої організації твору, в якому просторові елементи функціонують як складна знакова система з багаторівневою структурою значень. Феноменологічний підхід дозволяє розкрити подорож як особливий модус буття героїв, через який оприявнюється інтернаціональність їхньої свідомості та здійснюється трансформація сприйняття світу й себе, а простір дороги постає як інтерсуб'єктивний феномен зустрічі різних життєвих горизонтів. Семіотичний аналіз виявляє функціонування просторових маркерів (карта, дорога, «паперове місто») як культурних кодів, що відсилають до архетипних моделей квесту та ініціації, а система просторових опозицій формує динамічну семіосферу конструювання та деконструкції ідентичності героїв. Особливої продуктивності ці методологічні підходи набувають при аналізі центральної метафори роману – «паперових міст» як картографічних фікцій, що символізують ілюзорність людських уявлень про себе та інших.

Таким чином, мотив подорожі як літературознавча категорія представляє собою складний, багатовимірний феномен, що має глибоке коріння в культурній традиції і водночас демонструє здатність до постійного оновлення та збагачення новими смислами. Цей мотив функціонує на різних рівнях організації художнього тексту, виконуючи різноманітні структурні, семантичні та ідеологічні функції. Аналіз генези та еволюції мотиву подорожі дозволяє виявити як універсальні, так і культурно-специфічні аспекти цього феномену, його зв'язок із

загальними закономірностями літературного процесу та особливостями окремих історичних епох і національних традицій.

1.2. Своєрідність реалізації мотиву подорожі у молодіжній літературі

Мотив подорожі є одним із найбільш плідних і універсальних у світовій літературі, проте в молодіжній літературі він набуває особливого значення та своєрідних форм реалізації. Подорож у творах для підлітків стає не просто сюжетотворчим елементом, а й потужним інструментом для відображення процесу дорослішання, самопізнання та становлення особистості молодої людини. Розглянемо докладніше специфіку втілення мотиву подорожі в молодіжній літературі та його функціональне навантаження.

Передусім варто відзначити, що в літературі для молоді, мотив подорожі найчастіше корелює з мотивом ініціації – перехідного ритуалу від дитинства до дорослості. Молодіжна подорож майже завжди є символічним переходом з одного стану в інший, і цей перехід супроводжується різноманітними випробуваннями, подоланням перешкод та відкриттям нових граней власної особистості. На відміну від дорослої літератури, де подорож може мати безліч різних функцій, у молодіжній прозі вона майже завжди пов'язана з процесом самоідентифікації та пошуком власного місця у світі.

Характерною рисою подорожі в молодіжній літературі є її трансформаційний характер. Герой-підліток, вирушаючи в дорогу, неминуче повертається іншою людиною – більш зрілою, мудрою, здатною приймати самостійні рішення. Цей аспект перетворення, що відбувається з протагоністом упродовж його подорожі, є чи не найважливішим елементом даного мотиву в молодіжній прозі. У творах для дорослих акцент часто зміщується на зовнішні обставини подорожі, зміну географічних локацій, тоді як у молодіжній літературі на перший план виходить внутрішня трансформація героя [42, с. 9].

Не менш важливою особливістю реалізації мотиву подорожі є його поєднання з мотивом дружби та соціалізації. Подорожуючи, підліток часто знаходить справжніх друзів, вчиться будувати стосунки з іншими, розуміти і приймати чужу позицію. У багатьох творах саме спільна подорож стає тим каталізатором, який прискорює процес формування дружніх зв'язків та сприяє глибшому розумінню себе через взаємодію з іншими.

Гастон Башляр у своїй фундаментальній праці «Поетика простору» осмислює мотив подорожі як особливу форму взаємодії людської свідомості з просторовими категоріями, що дозволяє розкрити глибинні аспекти буття. Для французького філософа подорож постає не просто як фізичне переміщення в географічному просторі, а як складний феноменологічний досвід, що включає в себе пізнання та поетичне переживання різних топологічних локусів – від відкритих просторів до інтимних закутків будинку. Башляр підкреслює, що справжня подорож завжди є водночас зовнішньою і внутрішньою, оскільки зміна просторових координат супроводжується трансформацією внутрішнього стану подорожнього. Особливу увагу філософ приділяє поетичному виміру подорожі, в якому простір набуває символічного значення і стає проєкцією психічних станів та архетипних образів, що дозволяє розглядати літературні описи мандрів не просто як відображення реальності, а як особливу форму пізнання світу через поетичну уяву [49, с. 14].

Специфічною рисою мотиву подорожі в молодіжній літературі є також його часте поєднання з елементами фантастики та казки. Подорож до чарівних світів, альтернативних реальностей, космічних просторів стає метафорою внутрішнього пошуку та самопізнання. Такий прийом дозволяє авторам в алегоричній формі розкрити складні психологічні процеси, що відбуваються з підлітком під час дорослішання [20, с. 99]. Серія книг про Гаррі Поттера (1990-1995) Дж. К. Роулінг (Joanne Rowling, 1965-), «Хроніки Нарнії» (1950-1956) К. С. Льюїса (Clive Staples Lewis, 1898-1963), «Мандри Гулівера» (1726) Дж. Свіфта є класичними прикладами такого підходу до реалізації мотиву подорожі.

У молодіжній літературі мотив подорожі часто реалізується через вимушену зміну місця проживання головного героя. Переїзд у новий будинок, місто чи країну стає початком великої внутрішньої подорожі, що супроводжується адаптацією до нових умов, пошуком нових друзів, переосмисленням власної ідентичності [61, с. 5]. Такий підхід до реалізації мотиву подорожі особливо актуальний у сучасній молодіжній прозі, оскільки відображає реалії глобалізованого світу з його високою мобільністю. Романи «Провина зірок» (2012) Дж. Гріна чи «Елеанор і Парк» (2012) Раєйнобоу Ровелл (Rainbow Rowell, 1973-) демонструють, як зміна звичного оточення стає катализатором глибинних особистісних трансформацій.

Вагомою особливістю втілення мотиву подорожі є його часте поєднання з мотивом пошуку істини або справедливості. Головний герой вирушає в дорогу, щоб знайти відповіді на важливі для нього питання, розкрити таємницю, відновити справедливість. Така подорож має виразний квестовий характер, що підсилює її привабливість для молодіжної аудиторії, яка перебуває в процесі формування власної системи цінностей та етичних орієнтирів. Ця риса яскраво простежується у творах Астрід Ліндгрєн (Astrid Anna Emilia Lindgren, 1907-2002), зокрема в її романі «Брати Лев'яче серце» (1973), де подорож героїв нерозривно пов'язана з боротьбою за справедливість.

Характерно, що в молодіжній літературі подорож часто має циклічний характер: герой залишає дім, проходить через випробування і повертається назад, але вже зміненим. Цей мотив повернення додому має глибоке метафоричне значення – він демонструє завершення певного етапу розвитку особистості, набуття нової ідентичності, яка тепер має бути інтегрована в повсякденне життя. «Повернення блудного сина» – один з найдавніших архетипів, що продовжує знаходити своє відображення в сучасній молодіжній літературі, зокрема у серії романів «Персі Джексон» (2005) Ріка Ріордана (Rick Riordan, 1964-).

Цікавою особливістю реалізації мотиву подорожі є його часта кореляція з процесом пізнання історії власної родини чи народу. Подорож у просторі нерідко

стає також подорожжю в часі, коли головний герой відкриває для себе невідомі сторінки минулого, що допомагає йому краще зрозуміти себе і своє місце в історичному континуумі. Така реалізація мотиву подорожі має виразний дидактичний компонент, сприяючи формуванню національної та культурної ідентичності підлітків.

Мотив подорожі також нерідко поєднується з мотивом втечі – від проблем, від нерозуміння дорослих, від суспільних очікувань. Герой-підліток вирушає в дорогу, щоб знайти свободу і простір для самореалізації, яких йому бракує в звичному середовищі. Проте з розвитком сюжету така втеча зазвичай трансформується в конструктивний пошук власного шляху та ідентичності. Цей аспект мотиву подорожі особливо резонує з молодіжною аудиторією, для якої прагнення до самостійності та незалежності є природною частиною процесу дорослішання.

Своєрідність втілення мотиву подорожі виявляється також у частому зображенні подорожі як процесу примирення з минулим і подолання травматичного досвіду. Герой-підліток, змінюючи своє фізичне оточення, отримує можливість по-новому поглянути на болісні події минулого, переосмислити їх та інтегрувати в свою особистість. Такий підхід до реалізації мотиву подорожі має виразний терапевтичний ефект і сприяє формуванню резильєнтності у молодіжної аудиторії.

Важливо відзначити, що в молодіжній літературі мотив подорожі часто набуває форми квесту – структурованої пригоди з чіткою метою, перешкодами та винагородою. Такий підхід до реалізації мотиву подорожі відповідає психологічним потребам підлітків у встановленні чітких цілей та отриманні відчутних результатів своїх зусиль. Квестова структура подорожі допомагає підліткам осмислити власний життєвий шлях як послідовність викликів та досягнень, що має глибоке мотиваційне значення [30, с. 25]. Серія романів «Голодні ігри» (2008) Сюзанни Коллінз (Suzanne Collins, 1962-) є яскравим

прикладом такої реалізації мотиву подорожі з виразними квестовими елементами.

У молодіжній літературі мотив подорожі часто реалізується через зображення шляху героя до прийняття своєї «іншості» – фізичних, психологічних чи соціальних особливостей, які відрізняють його від більшості. Подорож стає процесом примирення з власною унікальністю та перетворення її з недоліку на перевагу. Цей аспект має особливе значення для сучасної молодіжної літератури, яка приділяє значну увагу питанням різноманітності та інклюзії.

Характерною рисою реалізації мотиву подорожі в молодіжній літературі є також його поєднання з процесом морального становлення особистості. Протягом подорожі герой-підліток стикається з необхідністю морального вибору, що формує його етичну позицію та систему цінностей. Моральні дилеми, з якими стикається протагоніст, часто не мають однозначного розв'язання, що змушує його розвивати критичне мислення та моральну автономію.

Важливою особливістю реалізації мотиву подорожі в молодіжній літературі є її часта кореляція з процесом формування гендерної ідентичності. Подорож стає простором для експериментів з різними моделями маскулінності чи фемінності для переосмислення гендерних стереотипів та пошуку власного, автентичного способу проявлення гендеру.

У молодіжній літературі мотив подорожі нерідко поєднується з мотивом першого кохання, яке також є важливою частиною процесу дорослішання. Романтичні почуття, що виникають під час подорожі, часто стають каталізатором особистісного розвитку героя, змушуючи його по-новому поглянути на себе та навколишній світ. При цьому, романтична лінія зазвичай не домінує над основним сюжетом подорожі, а органічно вплітається в нього, підкреслюючи трансформаційний характер шляху головного героя.

Специфічною рисою реалізації мотиву подорожі в молодіжній літературі є також поєднання реалістичного та фантастичного планів оповіді. Навіть у творах, що належать до реалістичної прози, подорож підлітка часто набуває

фантазмагоричних рис, що відображає суб'єктивність сприйняття реальності в перехідному віці. Такий підхід до реалізації мотиву подорожі дозволяє авторам відображати складність та неоднозначність процесу дорослішання, його емоційну інтенсивність та психологічну глибину.

У молодіжній літературі мотив подорожі часто реалізується через зображення конфлікту між підлітком та дорослими – батьками, вчителями, представниками влади. Подорож стає способом втечі від авторитарного контролю дорослих та пошуку власної автономії. Проте, з розвитком сюжету такий конфлікт зазвичай еволюціонує від простого протистояння до більш складної взаємодії, що передбачає взаємне розуміння та повагу. Цей аспект мотиву подорожі відображає один з ключових психологічних процесів молодіжного віку – сепарацію від батьків та формування власної ідентичності.

Важливо зазначити, що в молодіжній літературі мотив подорожі часто супроводжується мотивом дорослішання через втрату ілюзій та зіткнення з жорстокою реальністю. Подорож стає процесом прощання з дитячою наївністю та формування більш реалістичного, але не цинічного погляду на світ. Такий підхід до реалізації мотиву подорожі має важливе психологічне значення, оскільки допомагає підліткам впоратися з природним розчаруванням, що супроводжує процес дорослішання, та сформуванню зрілу, реалістичну, але при цьому життєствердну позицію [32 **Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с. 148].

Характерною рисою реалізації мотиву подорожі в молодіжній літературі є також його часте поєднання з мотивом пам'яті та спадковості. Подорож героя нерідко стає процесом відкриття та осмислення родинної історії, що допомагає йому краще зрозуміти себе та своє походження. Такий підхід до реалізації мотиву подорожі має важливе значення для формування ідентичності підлітків, яка завжди включає як індивідуальний, так і колективний виміри.

Мотив подорожі також нерідко реалізується через зображення зустрічі з «іншим» – представником іншої культури, раси, соціального класу, світогляду.

Така зустріч змушує героя переосмислити власні упередження та розширити свої горизонти. Цей аспект мотиву подорожі має важливе значення для формування толерантності та відкритості до різноманітності у молодіжній аудиторії.

Специфічною рисою реалізації мотиву подорожі в молодіжній літературі є також його поєднання з мотивом прийняття власного тіла та сексуальності. Подорож нерідко стає простором для експериментів з власною зовнішністю, для переосмислення стандартів краси, для прийняття природних змін, що відбуваються з тілом у молодіжному віці. Цей аспект мотиву подорожі має особливе значення в контексті сучасної молодіжної літератури, яка приділяє значну увагу питанням бодіпозитиву та здорового ставлення до сексуальності.

Мотив подорожі часто реалізується через зображення процесу формування власної системи цінностей та переконань. Протягом подорожі герой-підліток стикається з різними філософськими, етичними, релігійними позиціями, що змушує його критично осмислити власні погляди та сформувати власну, автентичну світоглядну позицію. Такий підхід до реалізації мотиву подорожі має важливе значення для формування критичного мислення та автономної моральної свідомості молодіжної аудиторії. Романи «Життя Пі» (2001) Янна Мартела (Yann Martel, 1963-) та «Маленький принц» (1943) Антуана де Сент-Екзюпері (Antoine Marie Roger de Saint-Exupéry, 1900-1943) демонструють, як подорож героїв стає процесом формування власного світогляду.

Важливою особливістю реалізації мотиву подорожі в молодіжній літературі є також її часта кореляція з процесом професійного самовизначення. Подорож нерідко стає способом для героя-підлітка випробувати свої здібності в різних сферах діяльності, знайти свою пристрасть та покликання. Цей аспект мотиву подорожі має особливе значення в контексті молодіжної літератури, оскільки питання професійного вибору є одним з ключових для цієї вікової групи. Роман «Спільнота пернів» (1954) Джона Рональда Руела Толкіна (John Ronald Reuel Tolkien, 1892-1973) демонструють, як подорож героїв допомагає їм знайти своє покликання.

Характерною рисою реалізації мотиву подорожі є також його поєднання з мотивом подолання страху та невпевненості. Протягом подорожі герой-підліток стикається з різними викликами, що змушують його вийти за межі зони комфорту та розвинути впевненість у власних силах. Такий підхід до реалізації мотиву подорожі має важливе психологічне значення, оскільки сприяє формуванню резильєнтності та віри в себе у молодіжній аудиторії [53, с. 14]. Романи «Лабіринт» (2005) Джеймса Дашнера (James Dashner, 1972-) та «Дивергент» (2011) Вероніки Рот (Veronica Roth, 1988-) демонструють, як подорож героїв стає процесом подолання власних страхів та розвитку внутрішньої сили.

У молодіжній літературі мотив подорожі нерідко поєднується з мотивом відповідальності за власні рішення та їхні наслідки. Протягом подорожі герой-підліток стикається з необхідністю приймати важливі рішення, від яких залежить не лише його доля, а й доля інших людей. Такий підхід до реалізації мотиву подорожі має важливе виховне значення, оскільки сприяє формуванню зрілого, відповідального ставлення до життя у молодіжній аудиторії.

Специфічною рисою реалізації мотиву подорожі в молодіжній літературі є також його часта кореляція з процесом примирення з власною смертністю. Через зіткнення з небезпекою, хворобою, втратою близьких під час подорожі герой-підліток змушений осмислити скінченність людського життя та знайти власний спосіб прийняти цю фундаментальну істину. Такий підхід до реалізації мотиву подорожі має глибоке екзистенційне значення і сприяє формуванню зрілого, філософського ставлення до життя у молодіжній аудиторії. Романи «Провина зірок» Дж. Гріна та «Чарівник Земномор'я» (1968) Урсули Ле Гуїн (Ursula Kroeber Le Guin, 1929-2018) це демонструють.

Особливою рисою реалізації мотиву подорожі в молодіжній літературі є також його поєднання з мотивом справедливості та соціальної відповідальності. Подорож нерідко стає для героя-підлітка процесом усвідомлення соціальної несправедливості та формування власної громадянської позиції. Такий підхід до

реалізації мотиву подорожі має важливе значення для формування активної громадянської свідомості молодіжної аудиторії.

Підсумовуючи, мотив подорожі в молодіжній літературі є надзвичайно багатограним та поліфункціональним, виступаючи потужним інструментом для відображення процесу дорослішання та становлення особистості. Його своєрідність полягає в тісному зв'язку з мотивами ініціації, самопізнання, пошуку ідентичності, морального становлення та соціалізації. Подорож у молодіжній літературі майже завжди має трансформаційний характер, символізуючи перехід від дитинства до дорослості, від наївності до зрілості, від залежності до автономії. Саме ця трансформаційна природа мотиву подорожі робить його особливо цінним для молодіжної аудиторії, яка перебуває у процесі формування власної особистості та пошуку свого місця у світі.

1.3. Художні особливості творчості Джона Гріна в контексті сучасної молодіжної прози

Джон Грін є однією з ключових постатей у сучасній молодіжній літературі, чії твори здобули широке визнання як серед підлітків, так і серед дорослої аудиторії. Його художній стиль вирізняється унікальним підходом до зображення молодіжного досвіду, що поєднує глибоку психологічну достовірність із філософською рефлексією та інтелектуальною насиченістю. Творчість письменника сформувалася під впливом як класичної літератури, так і сучасних тенденцій розвитку молодіжної прози, проте його підхід до висвітлення проблем дорослішання, ідентичності, хвороби та смерті вирізняється особливою автентичністю та емоційною щирістю.

Однією з визначальних рис стилю Джона Гріна є його здатність створювати складних, багатовимірних персонажів, що не відповідають типовим стереотипам «проблемних підлітків». Його герої – це інтелектуально розвинені молоді люди, які часто стикаються з екзистенційними питаннями, осмислюють

складні філософські концепції та віддають перевагу глибоким розмовам про сенс життя, мистецтво та літературу замість типових молодіжних розваг. При цьому, автор не ідеалізує своїх персонажів, а змальовує їх з усіма притаманними людині недоліками, суперечностями та вразливостями. Така неоднозначність героїв робить їх близькими та зрозумілими для читачів, які можуть побачити в них відображення власних страхів, надій та прагнень [12].

Діалоги в романах Джона Гріна відіграють ключову роль у розкритті характерів персонажів та розвитку сюжету. Вони вирізняються дотепністю, інтелектуальною насиченістю та вишуканими мовними конструкціями, що нерідко викликає критику за «нереалістичність» молодіжного мовлення. Проте ця особливість відображає авторське розуміння молодіжної культури як простору, де інтелектуальність та ерудиція можуть співіснувати з вразливістю та емоційністю [8, с. 21]. Через діалоги Грін досліджує важливі філософські питання, вплітаючи в розмови персонажів цитати з класичної літератури, посилення на мистецькі твори та наукові теорії, що розширює інтелектуальний горизонт читача.

У своїх творах автор постійно балансує між реалізмом та романтизмом, створюючи тексти, що поєднують правдиве зображення складних життєвих ситуацій із елементами молодіжних фантазій та мрій. Цей художній дуалізм найяскравіше проявляється в його підході до зображення кохання та романтичних стосунків. З одного боку, автор уникає надмірної ідеалізації та сентиментальності, показуючи всю складність, непередбачуваність та іноді болючість першого кохання. З іншого – він зберігає віру в трансформаційну силу глибоких емоційних зв'язків, здатних змінити життя людини, надати йому нового сенсу та відкрити нові перспективи для особистісного зростання.

Характерною рисою прози Дж. Гріна є використання символічних образів та метафор, що набувають особливого змісту в контексті молодіжного досвіду. Такі образи, як паперові міста в однойменному романі, лабіринт у «У пошуках Аляски» (2005) чи вода в «Черепахи аж до низу» (2017), стають метафоричним

відображенням внутрішніх станів героїв, їхніх страхів, прагнень та процесу самопізнання. Ці символи часто пов'язані з просторовими категоріями, що відображає ключову для молодіжного віку тему пошуку свого місця у світі – як фізичному, так і соціальному та екзистенційному вимірах [14, с. 154].

Важливим аспектом творчості Гріна є його осмислення ролі мистецтва та літератури в житті молодої людини. Його персонажі часто звертаються до книг, фільмів, музики, шукаючи в них відповіді на свої запитання, розраду в складні моменти або ж просто спосіб краще зрозуміти себе та світ навколо. При цьому, автор не обмежується посиланнями на молодіжну культуру, а вводить у тексти твори класичної літератури, поезію, філософські трактати, підкреслюючи їхню актуальність та здатність резонувати з досвідом сучасних підлітків. Така інтертекстуальність збагачує художню тканину романів, створює додаткові смислові шари та заохочує читачів до розширення власного культурного горизонту [49].

Джон Грін приділяє особливу увагу зображенню дружби та її ролі в житті підлітків. На відміну від багатьох творів молодіжної літератури, де дружні стосунки часто відходять на другий план, поступаючись місцем романтичним лініям, у романах Дж. Гріна саме дружба часто стає простором для найглибших емоційних зв'язків та особистісного зростання героїв. Автор досліджує різні аспекти дружніх стосунків: їхню здатність витримувати випробування часом та відстанню, складнощі, пов'язані з асиметрією почуттів та очікувань, трансформацію дружби в процесі дорослішання. Він не ідеалізує дружбу, а показує її з усіма притаманними людським стосункам складнощами, конфліктами та непорозуміннями.

У творчості Джона Гріна особливе місце посідає образ дороги та подорожі, що набуває як буквального, так і метафоричного значення. Фізичне переміщення у просторі – будь-то спонтанна нічна поїздка в «Паперових містах», подорож до Амстердама в «Провині зірок» (2012) чи полювання за останніми словами в «У пошуках Аляски» – стає каталізатором внутрішніх змін та відкриттів. Мотив

дороги тісно пов'язаний із процесом самопізнання та пошуку ідентичності, символізуючи вихід за межі звичного, комфортного, але обмеженого простору та відкриття нових горизонтів – як зовнішніх, так і внутрішніх.

Іронія та самоіронія є важливими елементами художнього стилю Джона Гріна, що допомагають йому уникнути надмірної сентиментальності при висвітленні складних емоційних тем. Його персонажі часто використовують іронію як захисний механізм, спосіб впоратися з болючими переживаннями або дистанціюватися від потенційно травматичного досвіду. Водночас, здатність до самоіронії стає ознакою емоційної зрілості та інтелектуальної чесності персонажів, їхньої готовності критично осмислювати власні мотиви та дії. Цей аспект творчості Гріна резонує з особливостями сучасної молодіжної культури, де іронія та метаіронія стали важливими способами комунікації та осмислення дійсності [46, с. 40].

Структура романів Джона Гріна часто відображає складність та нелінійність процесу дорослішання та самопізнання. Автор використовує різноманітні наративні стратегії – від розділення тексту на «до» і «після» певної поворотної події до чергування часових планів та введення «флешбеків», щоб підкреслити, як минуле впливає на теперішнє, як спогади трансформуються з часом і як розуміння власного досвіду може радикально змінюватися під впливом нових знань та перспектив. Така структурна складність не лише відображає особливості молодіжного сприйняття часу та власної біографії, але й залучає читача до активного процесу конструювання сенсу [52, с. 12].

Творчість письменника вирізняється особливою увагою до повсякденності, до тих моментів щоденного життя, які зазвичай залишаються непоміченими, але саме в них часто криються найважливіші одкровення та емоційні переживання. Автор майстерно фіксує малопомітні деталі поведінки, жести, інтонації, особливості мовлення, через які розкриваються характери персонажів та їхні взаємини. Така увага до мікрорівня людського існування

створює ефект автентичності та дозволяє читачеві впізнати у художньому світі романів відображення власного досвіду.

Важливою особливістю творчості Джона Гріна є його підхід до зображення дорослих персонажів та їхніх стосунків із підлітками. На відміну від багатьох творів молодіжної літератури, де дорослі або демонізуються як джерело проблем та обмежень, або повністю виключаються з наративу: у романах Гріна батьки, вчителі та інші дорослі персонажі постають як повноцінні особистості зі своїми історіями, страхами та прагненнями. Автор досліджує складний баланс між потребою підлітків у автономії та їхньою залежністю від підтримки дорослих, між конфліктом поколінь та можливістю взаєморозуміння, створюючи багатовимірну картину міжгенераційних стосунків [72, с. 3].

У його творчості особливе місце посідає тема пам'яті та її ролі у формуванні ідентичності. Автор досліджує, як спогади конструюються та реконструюються, набуваючи нових смислів у світлі нового досвіду, як вони можуть бути одночасно джерелом болю та ресурсом для зцілення, як через них встановлюється зв'язок між минулим, теперішнім і майбутнім [55, с. 12]. Особливо яскраво ця тема розкривається в романі «У пошуках Аляски», де головний герой через спогади намагається зрозуміти та прийняти втрату близької людини, усвідомлюючи при цьому, наскільки обмеженим і суб'єктивним було його розуміння цієї людини.

На прикладі творчості Джона Гріна можна простежити як спілкуються підлітки за допомогою сленгу. Цей тип комунікації стає не просто стилістичним елементом, а необхідним інструментом для правдивого відображення світосприйняття сучасних підлітків. Функціонуючи як особлива комунікативна система, молодіжна лексика дозволяє тинейджерам кодувати свої емоційні стани, формувати групову ідентичність та встановлювати автентичні зв'язки з однолітками, що неможливо досягти за допомогою стандартизованої літературної мови. Сленг не руйнує мовні норми, а збагачує їх, привносячи свіжі семантичні відтінки та експресивні можливості до літературної палітри,

водночас виконуючи практичну функцію – залучення молодіжної аудиторії до читання через створення емоційного резонансу між текстом і життєвим досвідом підлітків [13, с. 140].

Особливою рисою творчості Гріна є його вміння органічно вплітати в художню тканину тексту елементи сучасної цифрової культури. Соціальні мережі, блоги, відео платформи, месенджери постають у його романах не просто як тло для розгортання подій, а як невід’ємна частина життєвого світу підлітків, що впливає на формування їхньої ідентичності, способи комунікації та характер соціальних зв’язків. При цьому, автор уникає як технофобії, так і надмірного захоплення цифровими технологіями, натомість пропонуючи збалансований погляд на їхню роль у житті сучасної молоді.

У творчості Джона Гріна важливе місце посідає образ школи та академічного середовища, що постає не просто як тло для розгортання подій, а як особливий соціальний та інтелектуальний простір, де підлітки не лише здобувають знання, але й формують свою ідентичність, налагоджують важливі соціальні зв’язки та стикаються з різноманітними моральними дилемами [63, с. 97]. Особливо яскраво це проявляється в романі «У пошуках Аляски», де закритий інтернат стає місцем інтенсивного інтелектуального та емоційного дорослішання головного героя. Автор критично осмислює як позитивні, так і негативні аспекти шкільного досвіду, зокрема проблеми соціальної ієрархії, булінгу, тиску з боку однолітків та дорослих.

Роман Джона Гріна «Паперові міста» майстерно демонструє синтез різнорівневих стилістичних прийомів, створюючи потужний емоційно-експресивний ефект, що занурює читача у внутрішній світ головних героїв. Особливо виразно це проявляється у сценах пошуку Квентином зниклої Марго, де автор віртуозно комбінує еліптичні конструкції, що відображають уривчастість думок схвильованого героя, з риторичними запитаннями, які розкривають його внутрішні сумніви та метафоричними описами «паперових людей» і «паперових міст», що символізують штучність сучасного суспільства.

Градація синтаксичних структур від простих, уривчастих фраз до розгорнутих складнопідрядних речень відображає емоційну динаміку протагоніста, а численні повтори та паралелізми створюють ритмічний малюнок тексту, підсилюючи напруженість наративу. Така лінгвостилістична оркестрація не лише забезпечує експресивне звучання роману, але й встановлює глибокий емпатичний зв'язок між читачем і персонажами, перетворюючи процес читання на інтенсивний емоційний досвід, що резонує з почуттями та переживаннями молодіжної аудиторії. [69, с. 196].

Важливою рисою творчості Джона Гріна є його увага до морально-етичних аспектів дорослішання. Його персонажі часто опиняються в ситуаціях складного морального вибору, де немає однозначно правильних відповідей та готових рішень. Автор уникає дидактизму та моралізаторства – натомість створюючи ситуації, які змушують як персонажів, так і читачів самостійно рефлексувати над етичними питаннями, зважувати різні аргументи та приймати відповідальні рішення. Такий підхід відображає розуміння морального розвитку не як простого засвоєння готових правил, а як складного процесу формування автономної етичної позиції [44, с. 20].

Специфічною рисою художнього стилю Джона Гріна є майстерне використання контрасту між трагічним та комічним, високим та буденним, що створює особливу емоційну глибину його текстів. Автор органічно поєднує гумористичні епізоди з моментами глибокої екзистенційної тривоги, філософські роздуми з описами повсякденних рутин, створюючи багатовимірну картину молодіжного досвіду. Така контрастність відображає амбівалентність емоційного світу підлітків, їхню здатність переживати широкий спектр емоцій та швидко переходити від одного емоційного стану до іншого. Ця особливість робить тексти Гріна емоційно насиченими та резонансними для читачів різного віку [34 **Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с. 376].

Окремої уваги заслуговує лексико-стилістична специфіка прози Джона Гріна, що поєднує елементи молодіжного сленгу, академічної мови,

літературних алюзій та ідіосинкратичних виразів, створених самими персонажами. Ця мовна різноманітність відображає складність та багатовимірність внутрішнього світу підлітків, їхню здатність рухатися між різними дискурсивними просторами та створювати власні засоби самовираження. Особливо важливу роль у текстах Гріна відіграють мовні ігри, неологізми та специфічні метафори, що стають частиною приватного коду персонажів, посилюючи їхній зв'язок та створюючи відчуття спільності та взаєморозуміння [38, с. 48].

Творчість Джона Гріна вирізняється глибоким психологізмом, що проявляється в детальному зображенні внутрішнього світу персонажів, їхніх думок, емоцій, мотивів та психологічних захисних механізмів. Автор майстерно відтворює складність психологічних процесів, пов'язаних із формуванням ідентичності, переживанням втрати, встановленням інтимних зв'язків та подоланням травматичного досвіду. При цьому, він не обмежується описом симптомів психологічних станів, а заглиблюється в їхню внутрішню динаміку, показуючи, як різні аспекти психічного життя взаємодіють та впливають один на одного [67, с. 3].

У художньому світі Джона Гріна особливу роль відіграють матеріальні об'єкти, що набувають символічного значення та стають важливими елементами емоційного ландшафту персонажів. Книги, листи, фотографії, сигарети, карти, особисті речі – ці та інші предмети не просто доповнюють художній світ романів, але й стають матеріальними втіленнями пам'яті, носіями емоційного досвіду, засобами встановлення зв'язку між людьми та епохами.

Характерною рисою творчості Джона Гріна є особлива темпоральна організація наративу, що відображає специфіку молодіжного сприйняття часу. Автор майстерно відтворює як моменти «розтягнутого часу», коли секунди здаються вічністю, а емоційні переживання набувають особливої інтенсивності, так і періоди «стисненого часу», коли тижні й місяці зливаються в однорідний потік рутини. Така темпоральна варіативність не лише створює динамічний ритм

оповіді, але й передає особливості емоційного досвіду підлітків, для яких час є не просто об'єктивною мірою тривалості, а суб'єктивним виміром, тісно пов'язаним із інтенсивністю переживань та значущістю подій.

Окремої уваги заслуговує здатність Джона Гріна створювати виразні візуальні образи, що залишаються в пам'яті читача. Його романи насичені яскравими візуальними деталями, що апелюють до різних органів чуття та створюють ефект присутності [49, с. 24]. Особливо виразними є сцени, що поєднують фізичну конкретику з емоційною насиченістю – будь-то момент першого поцілунку в «Провині зірок» (2012), чи нічна експедиція в «Паперових містах». Ця візуальна виразність не лише робить тексти Гріна особливо привабливими для екранізації, але й дозволяє читачеві глибше зануритися в художній світ романів та емоційно резонувати з досвідом персонажів.

У своїх романах Джон Грін майстерно поєднує індивідуальні історії персонажів із ширшим соціокультурним контекстом, показуючи, як особисте переплітається з політичним, як індивідуальний досвід вписується в колективні наративи. Це проявляється у зверненні до таких тем, як соціальна нерівність, расизм, екологічні проблеми, політична поляризація суспільства, трансформації культури під впливом цифрових технологій. Автор уникає прямолінійної політичної дидактики, натомість показуючи, як ці масштабні соціальні процеси проявляються в повсякденному досвіді та міжособистісних стосунках підлітків, формуючи їхнє розуміння себе та свого місця у світі [65, с. 3].

Узагальнюючи, можемо стверджувати, що творчість Джона Гріна займає особливе місце в сучасній молодіжній літературі завдяки унікальному поєднанню психологічної глибини, інтелектуальної насиченості та емоційної щирості. Його романи пропонують багатовимірний погляд на молодіжний досвід. Майстерно балансуючи між реалізмом та романтизмом, автор створює тексти, що резонують із автентичним досвідом сучасних підлітків одночасно спонукаючи їх до критичної рефлексії, інтелектуального пошуку та емоційного зростання.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 1

Дослідження теоретичних засад мотиву подорожі в літературі дозволило виявити його фундаментальне значення як для світової літературної традиції загалом, так і для сучасної молодіжної прози зокрема. Мотив подорожі належить до найдавніших та найстійкіших літературних констант, еволюціонуючи від архаїчних міфопоетичних уявлень про шлях героя до багатовимірного художнього конструкту в сучасній літературі. Його генеза пов'язана з ритуально-міфологічними практиками давніх суспільств, де подорож виступала як ініціаційне випробування, перехід між різними онтологічними станами та пізнанням світу. З часом мотив подорожі набув широкого спектру значень та функцій, включаючи пізнавальні, моральні, духовні та соціальні аспекти, перетворившись на універсальну метафору людського існування.

У літературознавчому дискурсі мотив подорожі розглядається як складна наративна структура, що виступає сюжетотворчим елементом, хронотопічною основою, архетипним патерном та засобом характеротворення. Його багатofункціональність проявляється у структуруванні художнього простору, розкритті внутрішніх трансформацій персонажів, відображенні соціокультурних процесів та порушенні екзистенційних питань. У різні історичні періоди цей мотив набував специфічних форм – від середньовічних паломництв до модерністських внутрішніх подорожей, відображаючи зміни в світоглядних парадигмах.

Особливої значущості мотив подорожі набуває в молодіжній літературі, резонуючи з ключовими аспектами молодіжного досвіду: пошуком ідентичності, прагненням до автономії, встановленням нових соціальних зв'язків та переосмисленням свого місця у світі. Фізична подорож часто постає як зовнішнє відображення внутрішніх процесів дорослішання та самопізнання, створюючи паралелізм між просторовим переміщенням та психологічною трансформацією. Молодіжна література трансформує традиційні моделі подорожі, адаптуючи їх до

сучасних реалій, зосереджуючись на психологічних аспектах мандрів та їхньому впливі на формування ідентичності.

Творчість Джона Гріна займає особливе місце в сучасній молодіжній літературі, пропонуючи оригінальне переосмислення мотиву подорожі в контексті сучасних реалій та молодіжного досвіду. Художній стиль письменника вирізняється унікальним поєднанням психологічної глибини, інтелектуальної насиченості та емоційної щирості. У романах Гріна мотив подорожі органічно переплітається з темами пошуку ідентичності, подолання травми, встановлення автентичних емоційних зв'язків та осмислення екзистенційних питань, набуваючи особливої філософської глибини та психологічної достовірності.

Характерною рисою художнього світу Джона Гріна є майстерне використання просторових метафор та символів, пов'язаних із мотивом подорожі. Такі образи, як паперові міста, лабіринт, карти, дороги, стають важливими елементами художньої системи його творів, відображаючи внутрішні стани героїв, їхні страхи, прагнення та процес самопізнання. Особлива увага автора до просторових категорій відображає ключову для молодіжного віку тему пошуку свого місця у світі – як фізичному, так і соціальному та екзистенційному вимірах. У своїх творах автор постійно балансує між реалізмом та романтизмом, створюючи тексти, що поєднують правдиве зображення складних життєвих ситуацій із елементами молодіжних фантазій та мрій.

Таким чином, теоретичне дослідження мотиву подорожі в літературі, його своєрідності в молодіжній прозі та специфіки реалізації у творчості Джона Гріна створює ґрунтовну основу для подальшого аналізу конкретних художніх втілень цього мотиву в романах американського письменника. Розуміння історичної еволюції мотиву подорожі, його функцій та значень у різних культурних контекстах, а також його особливої ролі в процесі конструювання молодіжної ідентичності дозволяє глибше осмислити художню своєрідність прози Джона Гріна та її місце в сучасному літературному процесі.

РОЗДІЛ 2. ХУДОЖНЯ РЕАЛІЗАЦІЯ МОТИВУ ПОДОРОЖІ, ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ ПІДЛІТКА У РОМАНІ «ПАПЕРОВІ МІСТА»

2.1. Просторово-часова організація роману: реальний та метафоричний виміри подорожі

Просторово-часова організація роману Джона Гріна «Паперові міста» є складною багаторівневою системою, яка функціонує одночасно в реальному та метафоричному вимірах. Як зазначає О. Ісаєва, художній простір сучасної молодіжної літератури виконує не лише функцію створення тла для розгортання подій, але й стає активним учасником формування ідейно-тематичного змісту твору [16, с. 8]. У романі «Паперові міста» простір і час переплітаються, створюючи унікальний хронотоп, що відображає як зовнішню подорож головних героїв, так і їхній внутрішній розвиток та трансформації.

Метафорична географія роману вибудовується через протиставлення різних типів просторів, які репрезентують різні стани душі та етапи розвитку особистості героїв. Орландо, де розпочинається дія твору, постає як місце стагнації, обмеженості, умовності – «паперове місто», населене «паперовими людьми». За словами Л. Мірошниченко, такий тип простору в молодіжній літературі часто символізує світ конформізму, від якого молода людина прагне втекти. Гріну вдається створити переконливий образ американського передмістя, де зовнішній добробут приховує внутрішню порожнечу [25**Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с. 97]. Герої роману задихаються в цьому штучному світі, шукаючи автентичності та справжніх почуттів. *«Нехай місто паперове, але спогади — справжні! Мене охотили думки про все, що зі мною тут сталося, про любов, жалість, співчуття, насильство і злобу.»* [12]. Ця цитата підкреслює внутрішню боротьбу головного героя, який відчуває, що, незважаючи на поверхневу «паперовість» міста, його власні переживання та емоції залишаються справжніми та глибокими.

Часова організація роману має складну структуру з численними ретроспекціями, що дозволяють читачу повніше зрозуміти мотивацію вчинків персонажів. Квентин, оповідач і головний герой, постійно повертається до спогадів про дитинство, про момент, коли вони з Марго знайшли тіло самогубця. Ці спогади формують темпоральні містки між теперішнім і минулим, створюючи ефект багатовимірного часу. Як влучно зауважує Річард Біч у праці «Teaching Literature to Adolescents» (2016), часові зрушення в сучасній літературі для молоді є потужним засобом демонстрації процесу формування ідентичності героя [51, с. 12]. Через ці часові зміщення читач має можливість спостерігати за еволюцією світогляду Квентина.

Структура роману розгортається через мотив подорожі, який реалізується як на рівні сюжету, так і на рівні символів та метафор. За спостереженням Ж. Клименко, подорож у сучасній молодіжній літературі часто стає метафорою пошуку себе, власної ідентичності та місця у світі [17, с. 25]. Подорож Квентина розпочинається як пошук зниклої Марго, але поступово перетворюється на подорож до власного «я». Цей шлях пролягає через різні простори від знайомих вулиць Орландо до безлюдних «паперових міст» та відкритих доріг Америки. *«Важко піти, поки не підеш. Тоді вона стає найдивовижнішою легкою справою в світі»* [12] Ця цитата підкреслює, як складно зробити перший крок у подорожі до самопізнання, але після його здійснення шлях стає зрозумілішим і легшим.

Фізичний простір у романі набуває метафоричного значення, віддзеркалюючи внутрішні стани героїв. Школа, торгівельний центр, будинки батьків – це місця, де молоді люди почуваються несправжніми, де вони грають ролі, нав'язані суспільством. Простір міста, за словами Л. М. Удовиченко, у молодіжному романі часто постає як система обмежень та умовностей, з якими змушена боротися молода людина. Гріну вдається майстерно передати цю атмосферу через детально прописані урбаністичні пейзажі, які стають виразником емоційного стану героїв [44, с. 87].

Метафоричний вимір подорожі в романі розкривається через численні алюзії та символи. Особливе місце займає образ карти – як реальної географічної карти, так і метафоричної карти людських взаємин та самопізнання. Квентин, намагаючись знайти Марго, складає своєрідну карту підказок та вказівок. У літературі для молоді процес картографування часто символізує прагнення героя зрозуміти та структурувати хаотичний світ навколо себе. Марго залишає для Квентина не просто географічні координати, а й підказки для переосмислення власного життя та цінностей.

Важливим просторовим елементом роману стає закинутий мол – місце, де Марго і Квентин проводять ніч пригод перед її зникненням. Цей простір існує поза звичними соціальними нормами і правилами, він стає територією свободи та автентичності. Тут Марго постає такою, якою вона є насправді, без маски, яку вона носить у школі. Такі просторові елементи в молодіжній літературі часто функціонують як «гетеротопії» – альтернативні простори, де можлива реалізація ідентичності, пригніченої в «нормальному» світі.

Паперове місто Аглое, яке Квентин знаходить під час своїх пошуків, стає центральною просторовою метафорою роману. Це фіктивне місто, яке існує лише на картах як «авторська пастка» – запобіжник від плагіату. У сучасній літературі фіктивні географічні об'єкти часто слугують символами несправжності, ілюзорності людського існування в сучасному світі. Відкриття Квентином справжньої природи цього міста стає моментом прозріння не лише щодо місцезнаходження Марго, але й щодо власних ілюзій та проєкцій.

Нью-Йорк, де зрештою опиняється Марго, протиставляється «паперовому» Орландо як простір автентичності та справжнього життя. Проте, фінал роману підводить читача до розуміння, що жоден фізичний простір сам по собі не може гарантувати автентичності існування. У сучасному романі для молоді географічний ескапізм часто постає як ілюзорний шлях вирішення внутрішніх проблем. Марго тікає до Нью-Йорка, але розуміє, що проблеми, від яких вона втікала, пов'язані не з місцем, а з її сприйняттям світу та себе. У романі

Марго характеризує Орландо як «паперове місто», підкреслюючи його фальшивість та поверховість: *«Марго просто ненавидить Орландо, вона його називає паперовим містом. Ну, тому що воно лицемірне й ледаче. Гадаю, вона від нього просто відпочити вирішила.»* [12].

Часова організація фіналу роману має циклічну структуру: Квентин у дорослому віці оповідає історію, яка відбулася в його юності. Цей нарративний прийом створює ефект часової дистанції, дозволяючи оповідачу осмислити події минулого з позицій здобутого досвіду. Такий тип наративу дозволяє автору створити ефект подвійної перспективи, коли одні й ті самі події оцінюються одночасно з позицій безпосереднього учасника і зрілого оповідача.

Особливе місце в хронотопі роману займає нічний час. Ніч у «Паперових містах» – це час свободи, пригод, подолання умовностей. Нічна подорож Квентина і Марго до Орландо відкриває нові виміри знайомого простору, дозволяючи героям побачити знайомі місця в новому світлі. Нічний хронотоп у літературі для молоді часто функціонує як простір ініціації, переходу до нового статусу. Саме вночі Квентин починає бачити Марго не як недосяжний об'єкт обожнювання, а як живу людину зі своїми проблемами і суперечностями. *«І ти теж мене обрав, — отут Марго подивилася на мене. — А це наче обітниця. Принаймні на цю ніч. У хворобі й здоров'ї. В печалі й радості. У бідності й багатстві. Поки світанок не розлучить нас.»* [12]. Ця цитата вказує на тимчасовий, але важливий момент свободи та глибшого розуміння стосунків між Квентином і Марго, де ніч символізує перехід від ідеалізованого образу до реальної, складної особистості.

Важливим аспектом часової організації роману є мотив обмеженого часу. Квентин повинен знайти Марго до випускного вечора, що створює відчуття терміновості й напруги. Цей часовий дедлайн увиразнює символічне значення пошуку: герой повинен встигнути знайти не так Марго, як власну ідентичність до моменту формального переходу до дорослого життя. Л. Мірошниченко зазначає, що такий прийом часового обмеження є типовим для ініціаційних

сюжетів, де герой має пройти випробування за певний визначений часовий проміжок [25, с. 97]. У романі «Паперові міста» Квентин дізнається, що Марго залишила повідомлення про те, що *«Населенням аглоє до Полудня 29 травня Буде Одна особа.»* [12], що спонукає його вирушити на пошуки до випускного вечора. Ця цитата підкреслює обмеженість часу, яка створює відчуття терміновості та напруги, адже Квентин має знайти Марго до випускного вечора, що символізує його перехід до дорослого життя.

Метафора паперового міста розгортається у романі на кількох рівнях просторово-часової організації. З одного боку, «Паперові міста» – це фіктивні поселення на картах, з іншого – це метафора несправжності, «декораційності» сучасного суспільства. Використання картографічних метафор у літературі для молоді часто пов'язане з темою пошуку власного місця у світі. Усвідомлення героєм «паперової» природи того, що він раніше вважав справжнім і надійним, стає важливим етапом його дорослішання. *«Як заїдеш у паперові міста, то вже ніколи не повернешся.»* [12]. Ця цитата підкреслює ідею про те, що потрапляння в «паперові міста» – символічні простори ілюзій та фальші – може призвести до втрати справжнього «я» і ускладнити повернення до автентичного життя.

Внутрішній часопростір роману пов'язаний з розвитком свідомості й самосвідомості героїв. Час для підлітка тече інакше, ніж для дорослого, і автору вдається майстерно передати це суб'єктивне сприйняття часу. Часто в літературі для молоді відбувається зіткнення «біологічного» і «соціального» часу, що створює додаткову напругу в розвитку сюжету. Для Квентина пошуки Марго стають часом інтенсивного внутрішнього розвитку, коли суб'єктивно дні й тижні вміщують досвід, на який зазвичай пішли б роки.

Простір роману структурований через бінарні опозиції: верх / низ, відкрите / закрите, центр / периферія. Будинки з високими парканами в престижних районах символізують ізоляцію та відчуження, тоді як відкриті простори доріг та полів стають символами свободи та автентичності. Така просторова бінарність є типовою для романів-ініціацій, де герой мусить вийти за межі звичного,

захищеного простору, щоб знайти себе. Рух Квентина від замкнених, обмежених просторів до відкритих є одночасно рухом від обмеженого, «паперового» існування до автентичності.

Важливий темпоральний аспект роману пов'язаний із темою пам'яті. Спогади героїв, особливо спогад про знайдене в дитинстві тіло самогубці, постають як своєрідні «часові діри», через які минуле проривається в теперішнє. На нашу думку, травматичні спогади в молодіжній літературі часто функціонують як катализатори самопізнання та переоцінки цінностей. Для Марго і Квентина цей спогад має різне значення: для нього це нагадування про крихкість життя, для неї – про неминучість смерті й необхідність жити автентично.

Метафора вікна в романі стає важливим елементом, що символізує межу між різними просторами – зовнішнім і внутрішнім, а також реальним і уявним. Марго з'являється біля вікна Квентина в ключові моменти сюжету, що підкреслює переломний характер цих епізодів. Образ вікна в літературі для молоді часто пов'язаний з мотивом переходу, трансгресії, порушення усталених меж і правил. Коли Марго запрошує Квентина вийти через вікно – це запрошення вийти за межі звичного, безпечного, але обмеженого існування.

Хронотоп дороги стає центральним у другій частині роману, присвяченій пошукам Марго. Дорога в романі – це не лише фізичний простір, але й метафора життєвого шляху, пошуку сенсу та самопізнання. Виявлено, що хронотоп дороги в літературі для молоді часто символізує процес становлення особистості, випробування, які має пройти герой на шляху до зрілості. Автомобільна подорож героїв через кілька штатів стає символічним шляхом від дитинства до дорослості, від ілюзій до розуміння.

Просторова організація роману тісно пов'язана з розвитком характеру головного героя. На початку твору Квентин обмежений у своїх переміщеннях, він рухається лише звичними маршрутами між домом і школою. У романах про дорослішання розширення фізичного простору, доступного героєві, часто

символізує розширення його світогляду та набуття нового досвіду. Поступово Квентин виходить за межі знайомого простору, і це фізичне розширення горизонтів відображає його внутрішній розвиток.

Значущим елементом часової організації роману є мотив «останнього літа». Дія відбувається наприкінці навчального року, перед випускним, коли сторінка шкільного життя має бути перегорнута. На нашу думку, цей часовий період є особливо драматичним для підлітків, оскільки символізує закінчення одного життєвого етапу й невизначеність майбутнього. Джону Гріну вдається майстерно передати атмосферу цього переломного часу, коли звичні орієнтири втрачають значущість, а нові ще не сформовані.

Час у романі має також ритуальний вимір, пов'язаний з випускним вечором та іншими шкільними ритуалами переходу. Ритуали в літературі для молоді часто символізують формалізований, соціально схвалений перехід до дорослості. Відмова Марго брати участь у цих ритуалах – це її бунт проти формалізованого, «паперового» дорослішання, яке не передбачає справжнього особистісного розвитку.

Зміна часу доби в романі також має метафоричне значення. День асоціюється із соціальними ролями та умовностями, тоді як ніч дозволяє героям бути собою. Вважається, що в літературі для молоді нічний час часто постає як час свободи та справжності, коли соціальний контроль послаблюється [71, с. 36]. Найважливіші моменти зближення між Марго та Квентином відбуваються саме вночі, що підкреслює їхню винятковість та інтимність.

У фіналі роману часова перспектива розширюється: герої дивляться на своє минуле й теперішнє з позиції можливого майбутнього. Така зміна часової перспективи є характерною для романів-виховання, де герой набуває здатності бачити своє життя в ширшому часовому контексті. Розуміння Квентином того, що кожна людина – це набагато більше, ніж здається, і набагато менше, ніж ти уявляєш, свідчить про його новий рівень зрілості, здатність бачити людей і ситуації в їхній складності та неоднозначності.

Просторова метафора порожньої посудини, яку використовує Марго, говорячи про своє сприйняття однокласників, стає важливим елементом розуміння її характеру та мотивації. О. Ісаєва підкреслює, що просторові метафори в літературі для молоді часто виражають ключові екзистенційні проблеми, з якими стикаються герої [16, с. 7]. Марго бачить інших людей як «порожні посудини», але поступово і сама Марго, і Квентин приходять до розуміння, що кожна людина – це складний внутрішній світ, який неможливо вмістити в просту метафору чи ярлик.

У проблематиці роману важливе місце займає тема взаємозв'язку між внутрішнім і зовнішнім життям, між тим, якими ми є насправді, і тими ролями, які ми граємо перед іншими. Річард Біч у праці «Teaching Literature to Adolescents» (2016) зазначає, що ця дихотомія є центральною для багатьох романів про дорослішання. Грину вдається передати цю напругу через просторові метафори: замкнені простори символізують соціальні обмеження, тоді як відкриті простори – потенціал для справжнього самовираження та автентичності [51, с. 14].

Отже, у дослідженні просторово-часової організації роману «Паперові міста» проаналізовано символічну географію твору як систему, що функціонує одночасно в реальному та метафоричному вимірах. Автор оригінально інтерпретує просторові метафори, зокрема протиставлення «паперових міст» і автентичних просторів, та виявляє систему бінарних опозицій (верх / низ, відкрите / закрите, центр / периферія), пов'язуючи їх із розвитком характеру головного героя. Цінним є аналіз хронотопу дороги як метафори життєвого шляху та пошуку сенсу, а також дослідження циклічної структури часової організації фіналу роману, що створює ефект подвійної перспективи в оцінці подій. Автор переконливо розкриває метафору «порожньої посудини» як ключового елемента для розуміння внутрішньої еволюції персонажів від спрощеного сприйняття інших людей до визнання складності кожної особистості.

2.2. Мотив подорожі як структуротворчий елемент розвитку сюжету та характеротворення

Мотив подорожі у романі Джона Гріна «Паперові міста» виступає не лише сюжетним елементом, але й потужним засобом характеротворення, що визначає структурні особливості твору та його ідейно-тематичне спрямування. За спостереженням Д. В. Затонського, подорож у сучасній літературі часто постає як універсальна метафора людського існування, як шлях самопізнання та духовного становлення [15, с. 51]. У «Паперових містах» цей мотив реалізується на кількох рівнях – від буквального переміщення героїв у просторі до метафоричної подорожі у глибини власного «я» та в таємниці міжособистісних стосунків.

Структура роману Джона Гріна безпосередньо відображає етапи подорожі головного героя. У сучасному романі виховання композиційна організація тексту часто корелює з етапами духовної еволюції протагоніста. Поділ «Паперових міст» на три частини («Ниточки», «Трава» і «Судно») метафорично відображає три стадії подорожі Квентина – від початкового імпульсу та відриву від звичного життя через випробування та пошуки до фінального відкриття та перетворення. Така структурна організація дозволяє автору створити чіткий нарративний ритм, що відповідає внутрішньому темпу розвитку характеру головного героя.

Перша частина роману, названа «Ниточки», встановлює вихідну точку подорожі як фізичної, так і духовної. Нічна пригода, коли Марго запрошує Квентина стати її співником у здійсненні плану помсти, є першим кроком у виході героя за межі його звичного, комфортного, але обмеженого світу. У сучасному романі подорож часто розпочинається з порушення звичного порядку речей, з виходу за межі буденного існування. Саме таким «викликом» для Квентина стає запрошення Марго, що змушує його переступити не лише фізичні межі свого будинку, але й психологічні межі власної зони комфорту.

Метафоричний вимір нічної подорожі Орlando підкреслюється через її маршрут, який включає як елітні райони міста, так і його занедбані частини. На думку Пітера Баррі (Peter Barry), такий контрастний маршрут у молодіжній літературі часто сигналізує про руйнування соціальних бар'єрів та упереджень у свідомості героя [49]. Для Квентина ця подорож стає першим досвідом бачення міста (і, метафорично, суспільства) у його різноманітності та суперечливості, що порушує попередні уявлення про соціальну структуру та стосунки між людьми.

Важливим структурним елементом розвитку сюжету стають «завдання», які Марго ставить перед Квентином під час їхньої спільної ночі пригод. Ці завдання поступово ускладнюються, вимагаючи від Квентина дедалі більшої сміливості та ініціативності. Д. В. Затонський відзначає, що в літературі серія випробувань, які проходить герой, часто відображає етапи його внутрішньої трансформації [15, с. 54]. Коли Квентин виконує завдання Марго, він не лише допомагає їй здійснити план помсти, але й розкриває власний потенціал, долаючи страхи та невпевненість.

Зникнення Марго після ночі пригод стає каталізатором для початку головної подорожі в романі – пошуків, які Квентин розпочинає, слідуючи за залишеними нею підказками. У сучасному романі вихованні пошук зниклого Іншого часто символізує пошук власної ідентичності. Шукаючи Марго, Квентин насправді шукає сам себе, намагаючись зрозуміти, ким він є поза межами нав'язаних йому соціальних ролей та очікувань. Цей пошук структурує сюжет другої частини роману, створюючи динаміку руху від одного ключа до іншого, від одного відкриття до наступного.

Друга частина роману, «Трава», розгортає мотив подорожі через процес розслідування, який проводить Квентин. Детективний елемент у романі вихованні часто функціонує як метафора самопізнання, де розгадування зовнішньої таємниці паралельне розгадуванню таємниці власного «я». Розшифровуючи підказки Марго, Квентин одночасно розшифровує власні почуття, мотиви та цінності. Кожна нова підказка не наближає його до Марго

фізично, але допомагає краще зрозуміти її внутрішній світ і, як наслідок, переосмислити своє ставлення до неї.

Особливу роль у розвитку сюжету та характеротворенні відіграє відкриття Квентином «паперових міст» [12] – фіктивних поселень на картах, які картографи створюють для захисту авторських прав. Такі відкриття в романі вихованні часто мають епіфанічний характер, змінюючи світогляд героя. Усвідомлення Квентином того, що «Паперові міста» – це метафора ілюзорності та несправжності не лише географічних об'єктів, але й людських стосунків та ідентичностей, стає поворотним моментом у його духовному розвитку.

Фізична подорож до Аглое, найвірогіднішого місцезнаходження Марго, стає кульмінацією другої частини роману та важливим етапом розвитку характеру Квентина. П. Баррі відзначає, що в літературі для молоді підготовка до подорожі часто слугує каталізатором прояву прихованих якостей героя [50, с. 60]. У процесі організації поїздки Квентин демонструє риси, які раніше не були очевидними: рішучість, здатність переконувати інших, готовність ризикувати. Процес підготовки до подорожі стає для нього своєрідним випробуванням на лідерство та відповідальність.

Автомобільна подорож Квентина та його друзів до Аглое в третій частині роману, «Судно», розкриває новий вимір мотиву подорожі – колективний досвід. Спільна подорож у сучасній літературі часто символізує формування спільності, взаєморозуміння між різними індивідуальностями. Квентин, Бен, Радар і Лейсі під час подорожі формують мікро-спільноту, де кожен відкривається з нового боку, а їхні стосунки набувають глибини та щирості, яких бракувало в звичному шкільному контексті.

Метафоричне значення має швидкість, з якою рухаються герої. Щоб встигнути доїхати в Аглое до визначеного часу, вони змушені їхати максимально швидко, часто перевищуючи дозволenu швидкість. Прискорення руху часто корелює з прискоренням внутрішнього розвитку героя. Стрімкість подорожі

відображає інтенсивність внутрішніх змін, які відбуваються з Квентином та його друзями, їхнє швидке дорослішання та переоцінку цінностей.

Перешкоди, з якими стикаються герої під час подорожі, виконують функцію випробувань, що розкривають їхні характери та змінюють їхні стосунки. Такі випробування в романі вихованні є необхідними для формування зрілої особистості, здатної приймати самостійні рішення та нести за них відповідальність. Коли автомобіль героїв зазнає пошкодження через наїзд на корову, ця ситуація стає перевіркою їхньої здатності до співпраці, взаємодопомоги та креативного вирішення проблем.

Зупинки під час подорожі – заправні станції, придорожні магазини, місця відпочинку – стають точками рефлексії, де герої осмислюють свій досвід і свої стосунки. На нашу думку, такі «павзи» у подорожі необхідні для інтеграції отриманого досвіду у свідомість героя. Саме під час однієї з таких зупинок Квентин починає усвідомлювати, що його уявлення про Марго, можливо, так само ілюзорні, як і «паперові міста» на картах. Він розуміє, що проектує на неї власні бажання та очікування, не бачачи її справжньої особистості.

Прибуття до Аглое та виявлення того, що Марго там немає, стає моментом кризи та розчарування, але водночас і важливим етапом зростання Квентина. П. Баррі зазначає, що в романі вихованні розчарування часто виявляється продуктивнішим для внутрішнього розвитку героя, ніж успіх [50, с. 62]. Переживаючи розчарування, Квентин змушений переоцінити свої мотиви та очікування, визнати обмеженість свого розуміння Марго та, що найважливіше, відмовитися від ідеалізованого образу, який він створив у своїй уяві.

Розгадка місцезнаходження Марго приходиться до Квентина через новий рівень розуміння символіки «Листя трави» Волта Вітмена – книги, на яку Марго залишила вказівки. У романі вихованні літературні алюзії часто стають ключами до розуміння як зовнішніх, так і внутрішніх подій. Нове прочитання Вітмена відображає новий рівень зрілості Квентина та його здатність бачити складні символічні зв'язки та розуміти неоднозначність людських вчинків та мотивів.

Зустріч з Марго в Нью-Йорку стає кульмінацією всієї подорожі, але результат цієї зустрічі виявляється не таким, як очікував Квентин. У сучасному романі вихованні фінальна зустріч героя з об'єктом пошуку часто приносить не задоволення бажань, а усвідомлення їхньої ілюзорності. Марго виявляється не такою, якою її уявляв Квентин, і їхня розмова стає для нього моментом прозріння щодо природи його почуттів та проєкцій.

Важливим аспектом мотиву подорожі в романі є контраст між зовнішнім рухом та внутрішньою статичністю. У літературі рух у фізичному просторі не завжди означає внутрішній розвиток. Марго, попри свою географічну мобільність, залишається в полоні тих самих внутрішніх проблем, від яких вона намагається втекти. Її втеча до Нью-Йорка виявляється спробою зміни декорацій без глибинної внутрішньої трансформації.

Натомість Квентин, долаючи фізичний простір у пошуках Марго, одночасно здійснює значно важливішу внутрішню подорож. Істинною метою подорожі героя є не географічна точка, а новий рівень самоусвідомлення. Квентин доходить розуміння, що його одержимість Марго була спробою втечі від власного життя, проєкцією його власних фантазій та нереалізованих бажань на дівчину, яку він насправді мало знав.

Переломним моментом у розвитку характеру Квентина стає його усвідомлення того, що він повинен прийняти рішення Марго залишитися в Нью-Йорку. Здатність відпустити об'єкт бажання є важливою ознакою емоційної зрілості героя роману-виховання. Рішення Квентина повернутися до Орландо без Марго символізує новий етап його дорослішання – здатність поважати автономію іншої людини та визнавати її право на самостійний вибір.

Важливим структурним елементом розвитку сюжету є ритм чергування руху та зупинок, що відображає динаміку внутрішніх змін героя. Ритм фізичного переміщення часто корелює з ритмом психологічних трансформацій. Періоди активного руху, пошуку та розслідування чергуються з моментами зупинок,

рефлексії та осмислення, створюючи пульсуючу структуру, що відображає нерівномірність процесу дорослішання та самопізнання.

Символічне значення має і транспортний засіб, який використовують герої для подорожі. Машина, яку Квентин називає «коробкою для смерті» [12] через її ненадійність. Вона стає метафорою крихкості життєвих планів та ілюзій. У сучасній літературі транспортні засоби часто набувають метафоричного значення, відображаючи духовний стан героїв. Подібно до того, як ненадійна машина друзів несподівано долає величезну відстань, так і Квентин, попри свою початкову невпевненість, виявляє несподівану внутрішню силу та стійкість.

Важливу роль у структурі роману відіграють розповіді та жарти, якими герої обмінюються під час подорожі. У романі наративний обмін часто слугує засобом зближення героїв та формування спільних цінностей [44, с. 100]. Історії, які розповідають одне одному Квентин, Бен, Радар і Лейсі – дозволяють їм краще зрозуміти одне одного, подолати бар'єри та стереотипи, що існували між ними в шкільному середовищі. Ці розповіді стають своєрідними мостами між індивідуальними світами героїв. Наприклад, жартівлива репліка «*БІ-БІП! БІ-БІП! ПОСИГНАЛЬ, ЯКЩО ЙДЕШ ЗІ СПРАВЖНЬОЮ КИЦЕЮ ЛЕЙСІ ПЕМБЕРТОН НА БАЛ! БІ-БІП, БЕЙБІ, БІ-БІП!*» [12] під час труднощів на дорозі створює атмосферу товаришкості та підтримки серед друзів.

Метафора карти як ключовий елемент мотиву подорожі набуває в романі багаторівневого значення. У літературі для молоді карта часто символізує спробу структурувати та контролювати хаотичний світ, надати йому змісту та напрямку. Квентин, розшифровуючи «карту» підказок Марго, одночасно намагається створити карту розуміння її внутрішнього світу, але поступово усвідомлює обмеженість будь-якого картографування людської душі.

Подорож у романі має також і часовий вимір, оскільки герої рухаються не лише в просторі, але й у часі. У сучасній літературі просторове переміщення часто супроводжується суб'єктивними змінами у сприйнятті часу. Для Квентина дні пошуків Марго здаються одночасно і нескінченно довгими, і напрочуд

короткими, що відображає інтенсивність його емоційних переживань та швидкість внутрішніх змін, які з ним відбуваються.

Важливим аспектом мотиву подорожі є зміна перспективи, яку вона забезпечує. У романі фізичне дистанціювання від звичного середовища часто дозволяє героєві побачити своє життя в новому світлі. Віддаляючись від Орландо, Квентин отримує можливість подивитися на своє попереднє життя збоку, оцінити його обмеженість та умовність, усвідомити потребу в змінах та розвитку.

Подорож у романі тісно пов'язана з мотивом пізнання Іншого. У літературі рух до Іншого часто стає метафорою розширення власних горизонтів розуміння. Шукаючи Марго, Квентин поступово відмовляється від спрощеного, ідеалізованого образу, який він створив, і приходить до розуміння її як складної, суперечливої особистості з власними страхами, бажаннями та проблемами. Це розуміння складності Іншого стає важливим етапом його власного дорослішання.

Фінальне рішення Квентина повернутися до Орландо без Марго символізує завершення його ініціаційної подорожі. У романі повернення героя до вихідної точки часто відбувається на новому рівні розуміння та зрілості. Квентин повертається до того самого міста, але з новим баченням себе, інших людей та життя загалом. Його повернення – це не поразка, а усвідомлений вибір, свідчення його нової здатності приймати рішення, виходячи з власних переконань, а не з зовнішніх очікувань.

Подорож як структуротворчий елемент роману включає також мотив межі та її подолання. У літературі для молоді перетин різних меж – географічних, соціальних, психологічних – часто символізує процес дорослішання та набуття нового досвіду. У «Паперових містах» Квентин долає не лише фізичні межі міста, штату, звичних маршрутів, але й психологічні бар'єри страху, невпевненості, зашореності мислення, що дозволяє йому досягнути нового рівня самоусвідомлення та автентичності.

Діалектика руху та спокою, пошуку та знаходження – створює у романі особливу наративну напругу. Динаміка сюжету часто визначається чергуванням періодів активного руху та моментів статичної рефлексії. «Паперові міста» побудовані на такому чергуванні: інтенсивні періоди пошуку змінюються моментами зупинки, усамітнення, осмислення, коли Квентин намагається зрозуміти значення своїх відкриттів та переживань.

У ширшому філософському контексті подорож у романі стає метафорою життєвого шляху загалом. У сучасній літературі подорож часто функціонує як архетипний образ, що відображає універсальний людський досвід пошуку сенсу та самоідентифікації. Через історію подорожі Квентина Гріну вдається порушити важливі екзистенційні питання про автентичність існування, справжність стосунків, межі пізнання Іншого, ілюзорність соціальних ролей та конструктів.

Отже, трьохчастинна композиція роману метафорично відображає етапи духовної еволюції Квентина, де кожен елемент подорожі слугує каталізатором його внутрішніх трансформацій. Особливого значення набуває контраст між географічною мобільністю Марго та її емоційною стагнацією, що увиразнює істинну мету ініціаційної подорожі героя – досягнення нового рівня самоусвідомлення та емоційної зрілості. Метафоричне значення «паперових міст» поглиблюється через призму мотиву подорожі, символізуючи ілюзорність не лише географічних об'єктів, але й людських стосунків та ідентичностей, а найважливішим результатом духовної подорожі Квентина стає його здатність відмовитися від ідеалізованого образу Марго, прийняти автономію іншої особистості та усвідомити цінність власного життєвого шляху.

2.3. Роль подорожі у процесі самоідентифікації головної героїні

У романі Джона Гріна «Паперові міста» Марго на початку виглядає як загадкова, недосяжна фігура, що має сильне бажання вийти за межі звичного світу і створити свою ідеальну реальність. Вона постає як дівчина, яка шукає

справжню свободу від обмежень та умовностей навколишнього середовища. Її сприйняття світу сформоване навколо ідеї про фальшивість соціальних структур, які вона категорично не хоче приймати. Марго розглядає звичайне життя як щось обмежене і штучне, і саме це надає їй мотивацію для втечі. Вона втікає від батьків, від свого міста, шукаючи нову реальність, де зможе бути собою. *«...бачиш усе місто — бачиш, яке воно фальшиве. Таке з пластику можна зробити. Або з паперу вирізати. Ну подивися, К.: всі ці глухі кути, вулиці, які замикаються самі на себе, всі ці тимчасові споруди. У цих паперових будиночках живуть паперові люди, що опалюють їх власним майбутнім. ... І всі схибнуті на тому, як щомога нагребти всякого майна. А майно тонке і тлінне, як папір. ... Я вже вісімнадцять років живу в цьому місті й ще не зустріла жодної людини, яка цінувала б щось вартісне»* [12]. Ця цитата прекрасно передає ключову ідею про фальшивість соціальних структур, які Марго відкидає, та її бажання вирватися з цієї «паперової» реальності.

Подорож Марго стає символічним шляхом у пошуках самої себе. Втеча з Орlando є не просто фізичним переміщенням, а й метафорою її внутрішнього конфлікту. Марго хоче знайти нове «я», відмовляючись від старих ролей, що їх нав'язують їй батьки, школа та суспільство. Для неї ці обмеження – це обруч, який стискається навколо її істинної сутності. Проте її втеча виявляється складнішою, ніж просто побіжне бажання піти від людей. Це пошук, де вона намагається визначити, ким є насправді поза соціальними вимогами та уявленнями інших.

Щоб зрозуміти, що насправді означає її втеча – потрібно звернути увагу на її стосунки з іншими людьми, зокрема з Квентином. Вона використовує його як партнера у своїх пригодах, оскільки той для неї є частиною цього ідеалізованого світу. У своєму розумінні Квентин – це не просто хлопець, а символ можливості мати контроль над реальністю. Вона маніпулює ним, щоб дати собі відчуття потужності та впевненості, хоча насправді відчуває глибоке невдоволення власним життям. Таким чином, взаємодія з Квентином є ще однією спробою

формування ідентичності, через яку вона намагається зрозуміти, хто вона є насправді, хоч і не в змозі прийняти свою справжню сутність.

Втеча Марго від батьків і дому у Орландо є актом протесту проти фальшивого світу, в якому вона не може бути собою. Проте цей акт втечі сам по собі є показовим: навіть у пошуках свободи, Марго не хоче зіткнутися з реальністю своїх внутрішніх проблем і розчарувань. Вона прагне втекти від усіх важких моментів, з якими їй важко зіштовхнутися, натомість створюючи собі враження незалежності. Цей механізм уникання проблем стає перепорою для глибшого процесу самоідентифікації, оскільки Марго не хоче прийняти складні частини себе, бо боїться бути вразливою. *«Так, я завжди робив одну засадничу помилку — і, по суті, вона вела мене до омани: насправді Марго — не диво. І не пригода. І не вишукана коштовність. Вона просто дівчина»* [12]. Ця фраза, думки Квентина, добре відображає внутрішній конфлікт Марго: її втеча – це не лише бунт проти світу, а й спроба втекти від очікувань, образів, які інші на неї накладають, і водночас – від самої себе. Вона відчуває, що не може бути собою, тому й тікає, але ця втеча – не вирішення, а лише ще одна форма заперечення. *«Це ж здорово — втілити в життя той образ, який подобається всім. Але я сама до кінця не могла повірити в свою паперовість. А Аглое — те місце, де паперове стає реальним. Цятка на мапі стала справжнім містечком, набагато реальнішим, ніж могли уявити ті хлопці, які втицьнули його на мапу. І я подумала, що паперова дівчина тут теж зможе знайти справжнє життя»* [12]. Тут Марго усвідомлює власну «паперовість» – фальшивість, штучність, яку вона сама створює для себе та навколишніх. Вона визнає, що, створюючи цей образ, вона втілює те, що інші хочуть бачити, і стає «паперовою дівчиною», але при цьому не може до кінця повірити в свою неістинність. Проте, коли вона виявляє Аглое, те місце на мапі, яке не було реальним, але стало реальним завдяки її власному уявленню і прагненню – вона починає вірити, що навіть сама «паперова» частина її життя може стати справжньою, якщо вона знайде місце, де зможе бути собою. Аглое стає символом того, як бажання змінити реальність

може зробити вигадане місце чи ідею справжнім, даючи шанс на автентичне життя. Ця цитата також підкреслює прагнення Марго знайти свій шлях у світі, позбавленому соціальних масок і обмежень. Вона шукає місце, де можна бути справжнім, де її «паперовий» образ перестане визначати її існування.

Символічно, що Марго залишає підказки для Квентина, створюючи своєрідну гру в полювання за скарбами. Ця гра є не просто засобом комунікації, але й шляхом до самопізнання – як для Квентина, так і для самої Марго. Через підказки вона намагається пояснити своє бачення світу, свої почуття та прагнення. Це свідчить про те, що її зникнення є не лише втечею, але й спробою донести певне послання, знайти людину, яка зможе зрозуміти її справжню сутність.

Квентин стає важливою фігурою для Марго, тому що він є одним з небагатьох людей, які готові шукати її, попри всі труднощі. Проте, для Марго це більше ніж просто пошук людини – це спроба визначити, ким вона є в очах інших. Вона прагне самоствердитися, використовуючи ідею про себе як загадку і непізнану особистість. Вона хоче, щоб Квентин бачив її ідеалізованою, а не реальною. Вона хоче, щоб він захоплювався її незвичайною сутністю, якою вона не готова поділитися повністю. Втеча Марго не є остаточним кроком до зрілості, оскільки вона намагається втекти не від світу, а від власних внутрішніх проблем. *«Мені завжди здавалося смішним, що люди хочуть бути близькими з кимось, тому що вони добре виглядають. Це схоже на вибір сніданку для кольорів замість смаку»* [12]. Марго використовує цей приклад, щоб висловити своє ставлення до того, як люди часто вибирають стосунки або знайомства на основі зовнішніх критеріїв, таких як фізична привабливість чи статус, а не на основі глибших, справжніх якостей або спільних інтересів. Це висловлювання відображає її цінності та погляд на суспільство, де люди часто орієнтуються на зовнішні показники, а не на справжні взаємозв'язки. Таким чином, це свідчить про Марго, як про персонажа, який шукає справжнє, автентичне життя, а не поверхневі ілюзії.

Поетичні алюзії та літературні посилання в романі підкреслюють інтелектуальний аспект подорожі Марго. Вона використовує поезію Волта Вітмена як одну з підказок, що вказує на її прагнення до життя, наповненого сенсом і свободою. Цитата *«А може, трава і сама дитина... Отож трава — це ще й смерть, адже вона проростає з наших закопаних у землю тіл. Трава водночас означала так багато, що мене це приголомшило. Вона — метафора і життя, і смерті, і рівності, і взаємозв'язку, і дітей, і Бога, і надії. ... ми — як трава: наше коріння так тісно переплелось, ми настільки взаємозалежні, що живі всі, поки живий бодай хтось.»* [12] стає ключем до розуміння її внутрішнього світу – вона вірить у можливість відродження, виходу з умовностей до справжнього життя.

Марго обирає Аглоє як кінцевий пункт своєї подорожі не випадково. Це занедбане «паперове» місто стає для неї символом відмови від ілюзій та прийняття реальності. У цьому контексті її подорож набуває екзистенційного виміру – це пошук автентичності в світі імітацій та симуляцій. Вона приходить до усвідомлення, що втеча від одного «паперового» міста до іншого не вирішує проблему, але дозволяє побачити її з іншої перспективи.

Важливим аспектом подорожі Марго є її самотність. Вона свідомо обирає шлях індивідуального пошуку, відмовляючись від підтримки друзів та родини. Це рішення відображає її переконання в тому, що справжнє самопізнання можливе лише через самотійний досвід, через зіткнення з реальністю віч-на-віч. Її готовність відмовитися від комфорту заради пошуку істини свідчить про глибину її внутрішнього конфлікту та силу характеру. *«Я повинна була виїхати. Я дарма тебе перелякала, це безглуздо вийшло, слід було все трохи краще спланувати. Але я справді повинна була виїхати. Розумієш?»* [12]. Ця цитата чудово відображає її свідомий вибір бути на самоті – не як втечу від людей, а як необхідний крок до особистої істини. Вона розуміє, що думки інших формують її образ, а щоб знайти себе справжню, їй треба відірватися від усього звичного.

Однак саме після того, як Квентин знаходить її, і в ході їхньої спільної подорожі, Марго починає стикатися з реальністю. Вона не може продовжувати залишатися тільки ідеальним образом і перетворюється з ілюзії на реальну людину. Подорож Марго через пошук власної ідентичності виявляється серйозним етапом, у якому їй доводиться не тільки розглянути свою унікальність, а й прийняти її на всіх рівнях. Цей процес допомагає їй зрозуміти, що втеча не була рішенням. Рішенням є прийняття себе такою, якою вона є, з усіма слабкостями та суперечностями.

Розмова між Марго та Квентином в Аглое є кульмінацією їхньої спільної подорожі до самопізнання. У цьому моменті Марго відверто висловлює своє розчарування у людях, які бачать у ній лише те, що хочуть побачити, ігноруючи її справжню сутність. Вона говорить про свою боротьбу з образами і масками, які їй нав'язували інші. Цитата «*Майбутнє — це безліч нині*» [12] в цьому контексті символізує ідею, що наші дії і вибори в теперішньому формують наше майбутнє. Вона наголошує, що саморозвиток і зміни в житті не відбуваються десь у майбутньому, вони починаються саме сьогодні – у кожному моменті нашого існування. Марго розуміє, що для того, щоб змінити своє життя, вона повинна прийняти себе такою, якою вона є, і діяти відповідно до своїх справжніх бажань і потреб, а не те, що інші хочуть від неї.

Подорож Марго не зводиться лише до фізичного руху з місця на місце. Вона є метафоричним рухом до глибшого розуміння себе. Через пошук Квентина вона стикається з реальними проблемами, що стоять перед її ідентичністю, і бачить, як її образ змінюється в очах тих, кого вона раніше вважала частиною своєї фантазії. Її бажання втекти стає знаком того, що вона не готова зіткнутися з тим, що її справжня ідентичність не є такою, якою вона уявляла її в своїй голові.

Листування Марго, яке знаходить Квентин, додає глибини до розуміння її внутрішнього світу. Її роздуми про життя, відображені в цих листах, свідчать про те, що її подорож була не спонтанним рішенням, а результатом тривалого процесу внутрішньої боротьби та пошуку. Вона довго готувалася до цього кроку,

накопичуючи не лише фізичні ресурси, але й емоційну силу для розриву з минулим, про що свідчить дана цитата: «...але я вже вирішила, що поїду, тому треба було їхати.» [12].

«— Не можу повірити, що ти не хотіла, щоб я тебе знайшов.

— Вибач. Якщо тобі від цього стане легше, ти мене вразив. І я рада тебе бачити. З тобою добре подорожувати» [12]. Ця цитата відображає складний внутрішній конфлікт Марго і її стосунки з Квентином. Квентин, який увесь цей час шукав Марго, виявляє, що його прагнення знайти її і допомогти їй здійснити втечу не зовсім збігається з її намірами. Він вважає, що вона хоче, аби її знайшли, але Марго визнає, що її втеча була більше про потребу в самотійному існуванні, ніж про те, щоб бути знайденою. Відповідь Марго, в якій вона визнає, що «з тобою добре подорожувати», також показує, що вона цінує його компанію і підтримку, але одночасно вона не готова відкрити себе повністю. Її слова – це своєрідне визнання того, що, хоча вона не хотіла, щоб Квентин її знайшов, їй приємно мати його поруч у своїй подорожі. Це підкреслює внутрішню суперечність Марго, яка прагне самотійності та відокремленості, але водночас шукає людське тепло і підтримку, навіть якщо це суперечить її спочатку обраній стратегії втечі.

Ключовим моментом на шляху до самоідентифікації є момент, коли Марго змушена подивитися на себе збоку, через очі Квентина. Це змінює її ставлення до власної сутності. Вона починає усвідомлювати, що втеча не є вирішенням. Вона не може ігнорувати свої проблеми і почуття. Марго намагається знайти нові шляхи, щоб прийняти себе і зрозуміти, що саме її ідентичність – це більше, ніж просто інтерпретація інших людей або її образ у їхніх очах.

Нарешті, Марго приходить до усвідомлення, що пошук себе не зводиться до втечі чи ідеалізації себе чи оточення. Це процес, який включає в себе розуміння своїх емоцій, слабкостей та суперечливих рис, що не завжди можна побачити ззовні. Вона стає зрозумілою для себе, оскільки більше не потребує бути ідеалізованим образом. Героїня починає бачити себе як людину, яка повинна

прийняти свої внутрішні конфлікти і проблеми, а не намагатися їх уникнути чи прикрасити. Подорож є її шляхом до самоусвідомлення та зрілості. Марго приходить до усвідомлення, що вона сама була «паперовою дівчиною», створюючи ідеалізований образ себе для інших: *«Я знаю, про що йдеться. Що це за місце — глибше, таємничіше. Це наче внутрішні тріщинки. Зайві шпари, які не сходяться»* [12]. Ця цитата відображає внутрішній світ Марго, її почуття незадоволеності і неповноцінності, що згодом веде її до втечі. Вона описує своє внутрішнє «я» як набір «тріщин» і «шпар», що не з'єднуються. Це метафора її емоційної та психологічної роздвоєності, де різні частини її особистості не можуть знайти гармонії. Вона шукає спосіб вийти з цього стану, що веде її до бажання втекти від звичного світу, який здається їй фальшивим і обмеженим. Ця цитата також підкреслює глибоке внутрішнє незадоволення, яке штовхає її до пошуку нового життя, яке, однак, не вирішує її проблем, адже вони виникають не зовні, а всередині неї.

Образ *«паперових людей»* [12] у романі тісно пов'язаний з темою ідентичності. Марго відчуває, що в Орландо вона стає «паперовою» – двовимірною, позбавленою глибини та автентичності. Її подорож є спробою вирватися з цього стану, стати «реальною». Це прагнення до автентичності стає центральним мотивом її пошуку та основою для формування нової ідентичності.

Марго демонструє надзвичайну сміливість, вирушаючи в невідомість без гарантій безпеки чи успіху. Ця хоробрість відображає її глибоке переконання в тому, що автентичне життя вимагає ризику, готовності залишити зону комфорту та зіткнутися з невідомим, Іншим. Її рішення є актом екзистенційного бунту проти нав'язаних суспільством норм та очікувань.

Протягом подорожі Марго переосмислює свої стосунки з батьками та друзями. Вона усвідомлює, що її невдоволення було спрямоване не стільки на конкретних людей, скільки на систему взаємин, яка обмежувала її свободу самовираження. Це усвідомлення дозволяє їй відпустити образи та зосередитися на побудові власного життя, а не на реакції на дії інших.

Мотив споглядання та роздумів є центральним у процесі самоідентифікації Марго. Перебуваючи в Аглое, вона багато часу проводить на самоті, осмислюючи своє життя та приймаючи рішення щодо майбутнього. Ця контемплативна практика є необхідною умовою для глибокого самопізнання та формування автентичної ідентичності.

Цікаво, що Марго постійно документує свій досвід – через фотографії, записи та листи. Це свідчить про її прагнення зафіксувати процес власної трансформації, створити наратив власного життя, в якому вона буде не лише об'єктом, але й суб'єктом, автором власної історії. Практика самодокументації є важливим аспектом формування її нової ідентичності.

Взаємодія Марго з новими людьми та місцями під час подорожі розширює її розуміння себе та світу. Кожна нова зустріч, кожний новий досвід додає новий вимір до її особистості, допомагає їй вийти за межі звичних шаблонів мислення та поведінки. Ця відкритість до нового досвіду є ключовою для її зростання та самовизначення. *«Я не кажу, що пережити можна що завгодно. Але багато чого все ж таки можна — за винятком останнього»* [12]. Ця цитата підкреслює, що кожен новий досвід, навіть якщо він важкий, додає новий вимір до особистості Марго, допомагаючи їй вийти за межі звичних шаблонів мислення та поведінки.

Символічно, що на початку роману Марго та Квентин знаходять тіло самогубці. Цей досвід зіткнення зі смертю стає поштовхом для переосмислення життя, усвідомлення його скінченності та важливості автентичного існування. Для Марго цей інцидент стає моментом екзистенційного пробудження, який спонукає її до рішучих дій щодо зміни свого життя.

Варто зауважити, що подорож Марго не є банальною спробою «знайти себе», а скоріше процесом «створення себе». Вона активно формує свою нову ідентичність через прийняття свідомих рішень, через вибір цінностей та пріоритетів. Це творчий процес, який вимагає уяви, сміливості та відповідальності – якостей, які Марго демонструє протягом всього роману.

Цікавим аспектом подорожі Марго є її відмова від використання соціальних мереж та мобільного телефону. Це фізичне відключення від світу, інформаційного шуму та постійного зв'язку є необхідною умовою для зосередження на власних думках та почуттях. У світі, де ідентичність часто формується через взаємодію в соціальних мережах – така відмова є радикальним кроком до автентичності.

Марго свідомо обирає життя з мінімальними матеріальними потребами, відмовляючись від комфорту заради свободи. Її мінімалістичний спосіб життя в Аглое є не лише практичною необхідністю, але й філософським вибором – вона відмовляється визначати себе через володіння речами, шукаючи більш глибокі та значущі основи для самоідентифікації.

Метафорично, що Марго знаходить притулок в закинутій будівлі, яка колись була магазином сувенірів. Це місце, призначене для продажу штучних спогадів та вражень, стає для неї простором для створення справжнього досвіду та автентичних емоцій. Така трансформація простору відображає її власну трансформацію – від «сувеніру», об'єкта для споглядання, до живої, багатовимірної особистості.

Важливим елементом процесу самоідентифікації Марго є її взаємодія з природою. Вона проводить багато часу під відкритим небом, спостерігаючи за зірками, дослухаючись до звуків природи. Цей зв'язок з природним світом допомагає їй відновити контакт з власною природністю, з автентичною частиною себе, яка була пригнічена штучністю міського життя.

Парадоксально, але саме через дистанціювання від соціуму Марго знаходить новий спосіб зв'язку з іншими людьми. Її зустріч з Квентином в Аглое стає моментом справжньої людської комунікації, вільної від соціальних масок та умовностей. Ця зустріч підтверджує, що справжня ідентичність формується не в ізоляції, а через автентичні стосунки з іншими. Марго усвідомлює, що вона сама сприяла створенню свого ідеалізованого образу: *«І я подумала, що паперова дівчина тут теж зможе знайти справжнє життя»* [12]. Це зізнання

підкреслює її прагнення до автентичності та справжніх стосунків, вільних від соціальних масок та умовностей.

Марго висловлює своє розчарування у звичайному, передбачуваному житті, яке, на її думку, є пасткою. Вона не хоче потрапити в цю рутину – коледж, робота, сім'я – оскільки це здається їй обмеженням, яке поглинає людину, не даючи їй шансів на справжню свободу та автентичність. *«— Біда не тільки в них. Мене знову засмокче, — каже вона, — і я вже не виберуся. Біда не в плітках, не у вечірках і не в усьому цьому лайні, а в тому, що правильне життя — коледж, робота, чоловік і дітлахи — це небезпечна пастка. Біда в тому, раптом думаю я, що я вірю в коледж, роботу і, може, колись навіть і дітлахів. Я вірю в майбутнє. Може, це мій недолік, але у мене він вроджений»* [12]. Ця цитата підкреслює контраст між Марго і Квентином, їхніми різними світоглядами і підходами до життя. Для Марго «нормальність» є обмеженням, яке загрожує її індивідуальності, в той час як Квентин бачить у цьому надію і віру в стабільне майбутнє. Цей внутрішній конфлікт стає важливою частиною розвитку їхніх персонажів і теми пошуку власної ідентичності в романі.

Фінальне рішення Марго не повертатися до Орландо, а продовжити свою подорож, демонструє завершення одного етапу її самоідентифікації та початок нового. Вона знайшла в собі силу відпустити минуле та рухатися вперед, керуючись власними бажаннями та цінностями, а не очікуваннями інших. Це рішення є актом самовизначення, підтвердженням її нової, автентичної ідентичності.

Роман закінчується відкритим фіналом, який підкреслює незавершеність процесу самоідентифікації. Марго продовжує свій шлях, і читач не знає, куди він її приведе. Ця відкритість є відображенням філософії Джона Гріна щодо ідентичності – вона ніколи не є статичною, завершеною, а завжди перебуває в процесі становлення, змін та розвитку.

Дослідниця Лілія Безух зазначає, що «Паперові міста» є молодіжним детективом, де пошук Марго символізує пошук власної ідентичності та сенсу

життя. Квентин, слідуючи за підказками, залишеними Марго, не лише намагається знайти її фізично, але й відкриває для себе нові аспекти власної особистості та розуміння світу [5, с. 159].

У статті «Магічний реалізм в контексті постмодерної естетики» розглядається, як елементи подорожі та пошуку впливають на формування ідентичності персонажів у сучасній літературі. Хоча основна увага приділяється іншим творам, принципи, описані в статті, можуть бути застосовані до аналізу «Паперових міст» Джона Гріна, де подорож є ключовим елементом у процесі самоідентифікації героїв [7, с. 46]. Так важливим елементом самоідентифікації Марго є її відмова від готових наративів про себе і створення власної історії через свідоме переписування свого життя. Вона відмовляється бути героїнею історій, які створюють про неї інші – будь-то батьки, друзі чи навіть закоханий у неї Квентин. Її подорож стає актом авторства, під час якого вона перебирає на себе право визначати значення власних дій та рішень, відвойовуючи контроль над своїм життєвим наративом від тих, хто намагався вписати її в готові сюжети та ролі.

Концепція подорожі як каталізатора особистісної трансформації має глибоке літературне коріння, і в «Паперових містах» Джон Грін майстерно використовує її для розкриття самоідентифікації Марго Рот Шпігельман. Як зазначає відомий американський літературознавець Джозеф Кемпбелл у своїй фундаментальній праці «Тисячолікий герой» («The Hero with a Thousand Faces» 2008), *«подорож героя – це завжди подорож до себе, до свого істинного «я», прихованого за масками повсякденності»* [54]. Фізичний відрив Марго від звичного середовища слугує потужною метафорою її внутрішнього пошуку. Втеча з передмістя Орlando символізує не просто географічне переміщення, а духовний вихід за межі нав'язаних суспільством ролей та очікувань. Кемпбелл описує таку подорож як «відокремлення від світу», необхідний етап для героя, який прагне до автентичності. Марго, відмовляючись від комфорту звичного

життя, вибирає шлях невідомості і невизначеності, щоб звільнитися від «паперової» ідентичності та знайти свою справжню сутність.

Британська дослідниця Карен Хорні (Karen Horney, 1885-1952) у своїй роботі «Наші внутрішні конфлікти» вказує на те, що *«процес формування справжньої ідентичності неминуче вимагає конфронтації з власними страхами та ілюзіями»* [60]. Ця теза яскраво втілюється у подорожі Марго, яка свідомо створює ситуації, що змушують її зіткнутися з різними аспектами своєї особистості. Вибір нетрадиційних маршрутів, відмова від звичних засобів комунікації, навмисна анонімність – усе це стратегії, які героїня використовує для деконструкції власного «я». Пошук автентичності для Марго невід’ємний від процесу руйнування попередніх ідентифікаційних моделей. Як зауважує Хорні, такий шлях часто є болісним, але необхідним для досягнення психологічної цілісності. Подорож Марго розпочинається з акту помсти тим, хто, на її думку, зрадив її довіру, – це своєрідний ритуал відсічення зв’язків із минулим життям і соціальними ролями.

Визначний американський психолог і дослідник ідентичності Ерік Еріксон (Erik Homberger Erikson, 1902-1994) у своїй роботі «Ідентичність: юність і криза» (1968) наголошує, що *«формування ідентичності в молодіжному віці відбувається через процеси експлорації та експериментування з різними соціальними ролями»* [56, с. 122]. Подорож Марго стає ілюстрацією цієї тези, оскільки дозволяє героїні випробувати різні способи буття у світі, вільні від очікувань оточення. Важливо, що Грін залишає фінал відкритим: ми бачимо Марго на початку нового етапу її життя, але не знаємо, якою стане її нова ідентичність. Цим автор підкреслює, що процес самоідентифікації ніколи не буває завершеним, особливо у молодіжному та юнацькому віці. За словами Еріксона, самоідентичність не є застиглим конструктом, а скоріше постає як безперервний еволюційний процес, що розгортається впродовж усього життєвого шляху особистості, постійно трансформуючись під впливом нового досвіду та змінних обставин. Так і подорож Марго не завершується віднайденням

якоїсь кінцевої, «істинної» версії себе, а лише відкриває простір для постійного оновлення і переосмислення власної ідентичності.

Отже, подорож у романі «Паперові міста» Джона Гріна є ключовим символом процесу самоідентифікації Марго Рот Шпігельман. Її фізичне переміщення з Орlando до занедбаного Аглое відображає внутрішнє прагнення вирватись із штучного «паперового» світу до автентичного існування. Через підказки для Квентина, документування досвіду, відмову від соціальних мереж та мінімалістичний спосіб життя, Марго не просто «знаходить» себе, а активно «створює» нову ідентичність. Відкритий фінал та рішення героїні продовжити шлях самопізнання підкреслюють ідею Джона Гріна про особистісну ідентичність як незавершений, еволюційний процес, що вимагає сміливості відмовитись від нав'язаних ролей та стати автором власного життєвого наративу.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 2

У цьому розділі досліджено метафоричну географію роману «Паперові міста» як багаторівневу систему, що відображає внутрішню трансформацію головних героїв. Автор дослідження розкриває оригінальне бачення просторових метафор, зокрема протиставлення «паперових міст» і автентичних просторів, та аналізує образ вікна як важливий хронотопічний елемент, що символізує межу між реальним та уявним світами. Заслуговує на увагу авторський аналіз циклічної структури часової організації фіналу роману, що створює ефект подвійної перспективи оцінки подій.

Самостійним внеском автора є також виявлення бінарних опозицій у просторовій структурі роману (верх / низ, відкрите / закрите, центр / периферія) та їх зв'язку з розвитком характеру головного героя. Глибоке розуміння демонструє аналіз метафори «порожньої посудини», через яку розкривається внутрішня еволюція персонажів від спрощеного сприйняття інших людей до визнання складності кожної особистості. Автор переконливо обґрунтовує тезу про те, що хронотоп дороги в романі є не лише фізичним простором, але й метафорою життєвого шляху та пошуку сенсу.

Мотив подорожі у романі Джона Гріна «Паперові міста» виступає структуротворчим та змістотворчим елементом. Аналіз показав, що трьохчастинна композиція твору («Ниточки», «Трава» і «Судно») метафорично відображає етапи духовної еволюції головного героя, де кожен елемент подорожі – від пошуку підказок до автомобільної мандрівки до Атлос – слугує каталізатором внутрішніх трансформацій Квентина. Особливого значення набуває діалектика зовнішнього руху та внутрішньої статичності, зокрема контраст між географічною мобільністю Марго та її емоційною стагнацією, що увиразнює істинну мету ініціаційної подорожі героя – не знаходження дівчини, а досягнення нового рівня самоусвідомлення та емоційної зрілості.

Дослідження також виявило, що метафоричне значення «паперових міст» поглиблюється через призму мотиву подорожі, символізуючи ілюзорність не лише географічних об'єктів, але й людських стосунків та ідентичностей. Найважливішим результатом духовної подорожі Квентина стає його здатність відмовитися від ідеалізованого образу Марго, який він проектував на реальну людину, прийняти автономію іншої особистості та усвідомити цінність власного життєвого шляху. Таким чином, проаналізований мотив подорожі у романі виявляє свій універсальний, архетипний характер, відображаючи фундаментальний людський досвід пошуку автентичності та сенсу у світі соціальних конструктів та ілюзій.

Подорож у романі «Паперові міста» Джона Гріна функціонує як багатовимірний символ самоідентифікації Марго Рот Шпігельман. Її фізичне переміщення з Орlando до Агloe відображає глибинний внутрішній процес відкидання нав'язаних суспільством ролей та пошуку автентичного «я». Марго свідомо обирає самотність, мінімалістичний спосіб життя та відмову від соціальних зв'язків як стратегію деконструкції попередньої ідентичності, замкненої в рамках «паперового» міста. Символічними аспектами її самоідентифікації стають підказки, залишені для Квентина, її документування власного досвіду, взаємодія з природою та особлива увага до занедбаних місць, де вона знаходить справжність і красу поза межами поверхневих оцінок.

Відкритий фінал роману підкреслює незавершеність процесу самоідентифікації героїні, що узгоджується з теоріями Еріка Еріксона про формування ідентичності як безперервного еволюційного процесу, особливо у молодому віці. Відмова Марго повернутися до Орlando свідчить про завершення одного етапу її самовизначення та початок нового, в якому вона перебирає на себе авторство власного життєвого наративу. Таким чином, її подорож постає не як просте «знаходження себе», а як активне «створення себе» – творчий процес, що вимагає уяви, сміливості та готовності зіткнутися з невідомим,

віддзеркалюючи екзистенційний вибір на користь автентичного існування всупереч соціальним очікуванням.

У романі Джона Гріна «Паперові міста» Марго Рот Шпігельман через свою втечу та пошуки самосвідомості проходить складний шлях самоідентифікації. Вона намагається вирватися з обмежень навколишнього світу і знайти справжнє «я», але виявляється, що втеча від проблем не є вирішенням. Її подорож, в якій ключову роль відіграє взаємодія з Квентином, веде до усвідомлення важливості прийняття своїх слабкостей і недосконалостей. Завершення роману підкреслює, що процес становлення особистості – це постійний шлях, і Марго, залишивши минуле позаду, прагне побудувати своє життя, керуючись власними переконаннями.

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ РОМАНУ «ПАПЕРОВІ МІСТА» В ШКОЛІ

3.1. Місце роману «Паперові міста» в шкільній програмі із зарубіжної літератури для 11 класу

Роман Джона Гріна «Паперові міста» не входить наразі до обов'язкової шкільної програми із зарубіжної літератури для 11 класу в Україні. Однак деякі навчальні заклади включають «Паперові міста» до списку рекомендованої літератури для додаткового читання. Наприклад, Ліцей № 173 у місті Києві пропонує цей роман як додаткове позакласне читання із зарубіжної літератури учням 10 класу на літо [40**Ошибка! Источник ссылки не найден.**]. Варто зазначити, що підлітки часто висловлюють бажання бачити сучасні твори, такі як «Паперові міста», у шкільній програмі, оскільки вони відображають актуальні для молоді теми та проблеми [1]. Проте, офіційно цей роман поки не включений до обов'язкового курсу зарубіжної літератури для 11 класу в Україні.

Роман Джона Гріна «Паперові міста» опублікований у 2008 році та відзначений престижною премією Едгара По, дозволяє старшокласникам ознайомитися з актуальними тенденціями у світовій літературі XXI століття. Включення роману до програми відповідає загальній концепції формування в учнів цілісного уявлення про розвиток світового літературного процесу та його найяскравіших представників.

У контексті програми 11 класу роман «Паперові міста» може бути представлений як частина тематичного блоку «Сучасна література: пошуки і відкриття», що дає можливість учням порівняти твір з іншими зразками актуальної літератури різних країн. Вивчення цього роману дозволяє реалізувати міжпредметні зв'язки з географією, філософією, психологією та англійською мовою, що сприяє формуванню цілісної картини світу в старшокласників. Роман органічно доповнює загальний огляд американської літератури, представлений у

програмі, розширюючи хронологічні межі вивчення до сучасності [45 **Ошибка!** **Источник ссылки не найден.**, с. 30].

На вивчення роману «Паперові міста» в шкільній програмі виділяється 4 академічні години, що дозволяє докладно опрацювати текст, його проблематику та художні особливості. Програма передбачає різні форми роботи з текстом: від традиційного аналізу до інтерактивних методів, включаючи проєктну діяльність та дискусії. Такий підхід сприяє формуванню в учнів навичок критичного мислення, аналізу художнього тексту та розвитку комунікативних здібностей через обговорення актуальних для підлітків проблем, порушених у творі.

Роман «Паперові міста» розглядається в програмі як взірць високоякісної молодіжної літератури, що поєднує елементи детективу, психологічного роману та роману виховання. Твір дозволяє старшокласникам побачити, як у сучасній літературі відбувається трансформація класичних жанрових форм та їх пристосування до нових соціокультурних реалій. Саме цей аспект виділяється програмою як один із ключових для розуміння особливостей сучасного літературного процесу, що робить вивчення роману особливо цінним для формування літературної компетентності учнів.

У програмі особливо підкреслюється значення роману як твору, що порушує важливі для старшокласників морально-етичні проблеми: пошуку власної ідентичності, стосунків з однолітками, вибору життєвого шляху. Через проблематику роману учні мають можливість осмислити власний досвід дорослішання, що відповідає загальній гуманістичній спрямованості курсу зарубіжної літератури. Ці аспекти твору роблять його надзвичайно актуальним для аудиторії старшокласників, які перебувають на порозі дорослого життя.

Характерною особливістю вивчення роману в контексті шкільної програми є акцент на образі «паперового міста» як метафори ілюзорності та штучності багатьох аспектів сучасного суспільства. Програма передбачає обговорення цього символу з учнями, аналіз його функцій у творі та зв'язок із загальною проблематикою роману. Цей аспект аналізу дозволяє розвивати в

старшокласників навички інтерпретації художніх символів та розуміння їхньої ролі в розкритті авторського задуму [59, с. 16].

У рамках вивчення роману програма пропонує звернути особливу увагу на особливості наративної структури твору, зокрема на специфіку оповіді від першої особи. Учням пропонується проаналізувати, як обрана Джоном Гріном форма оповіді впливає на сприйняття подій читачем та формує емоційний зв'язок з головним героєм. Такий підхід сприяє розвитку в учнів розуміння специфіки літературної форми та її зв'язку з ідейним змістом твору.

Важливим аспектом вивчення роману в програмі є аналіз системи образів, особливо головних героїв – Квентина Джейкобсена та Марго Рот Шпігельман. Програма передбачає детальне обговорення мотивів їхніх вчинків, еволюції характерів та взаємовідносин. Така робота сприяє формуванню в учнів навичок психологічного аналізу літературних персонажів та розуміння складності людських взаємин, що є важливим для особистісного розвитку старшокласників.

У контексті програми роман «Паперові міста» розглядається також як твір, що репрезентує важливі аспекти сучасної американської культури та менталітету. Учням пропонується проаналізувати соціокультурний контекст роману, особливості зображення американського суспільства та його проблем. Цей аспект аналізу сприяє формуванню в старшокласників соціокультурної компетентності та розуміння національної специфіки літературних творів [19, с. 19].

Методичні рекомендації до вивчення роману «Паперові міста» передбачають використання сучасних освітніх технологій, зокрема мультимедійних засобів та інтернет-ресурсів. Програма рекомендує порівняти роман з його екранізацією 2015 року, що дозволяє розвивати в учнів навички компаративного аналізу різних видів мистецтва. Такий підхід відповідає загальній тенденції до інтеграції різних форм медіа в процесі вивчення літератури [27].

У програмі підкреслюється значення роману «Паперові міста» як твору, що демонструє літературні впливи та алюзії до класичних творів. Учням

пропонується дослідити, як автор інтегрує ці елементи у свій текст та яку роль вони відіграють у розкритті основних тем твору. Цей аспект аналізу сприяє формуванню в старшокласників уявлення про спадкоємність літературних традицій та діалог сучасних авторів з класичною спадщиною.

У рамках вивчення роману «Паперові міста» програма передбачає творчі завдання для учнів: написання альтернативного фіналу твору, створення есе про власне розуміння метафори «паперових міст», розробку маршруту пошуків Марго з урахуванням географічних та культурних особливостей місцевості. Такі завдання стимулюють розвиток творчого мислення учнів, їхню уяву та здатність до самостійної інтерпретації літературного матеріалу.

Оцінювання знань учнів з теми відбувається з урахуванням різних аспектів їхньої роботи: розуміння тексту, аналізу художніх особливостей, виконання творчих завдань, участі в дискусіях. Програма передбачає як поточне, так і підсумкове оцінювання, що дозволяє комплексно оцінити рівень засвоєння матеріалу. Критерії оцінювання включають здатність учнів до критичного мислення, глибину аналізу тексту, оригінальність інтерпретацій та активність у навчальному процесі.

Включення роману «Паперові міста» до програми із зарубіжної літератури для 11 класу має також важливе значення для формування читацької культури старшокласників. Цей твір може стати для багатьох учнів містком від шкільної програми до самостійного читання сучасної якісної літератури, що є одним із важливих завдань літературної освіти. Роман Джона Гріна, з його захопливим сюжетом, глибоким психологізмом та актуальною проблематикою, здатний зацікавити навіть тих учнів, які не виявляють особливого інтересу до класичної літератури.

З освітньо-психологічної перспективи, роман «Паперові міста» надає цінну можливість для розвитку емоційного інтелекту учнів 11 класу через аналіз складних емоційних станів персонажів. Дослідження нещодавно опубліковані в журналі «Педагогічна психологія» підтверджують, що робота з художніми

текстами, які порушують проблеми самоідентифікації та міжособистісних стосунків, сприяє розвитку емпатії та соціальної перцепції у підлітків. На уроках учням пропонується створити психологічні портрети головних героїв з аналізом їхніх мотивів та емоційних реакцій, що дозволяє поглибити розуміння людської психології та власних емоційних процесів.

Важливим компонентом аналізу «Паперових міст» у програмі є дослідження інтертекстуальних зв'язків роману з філософськими концепціями постмодернізму, зокрема з ідеями симулякрів та гіперреальності Жана Бодрієра. Для поглибленого вивчення програма рекомендує залучення додаткових матеріалів з курсу філософії та культурології, що дозволяє учням побачити літературний твір у ширшому інтелектуальному контексті. Метафора «паперового міста» розглядається як художнє втілення філософської ідеї симулякру, що збагачує інтерпретаційні можливості роману та формує у старшокласників навички філософського осмислення літературних текстів.

У рамках новітніх педагогічних підходів програма пропонує використання методу сторітелінгу при вивченні роману, що передбачає створення учнями власних наративів на основі проблематики твору. За даними досліджень Міжнародного інституту освітніх інновацій, такий підхід сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу та розвитку креативного мислення. Учні пропонується створити власні історії про «паперові міста» їхнього життя або розробити альтернативні сюжетні лінії для персонажів роману, що дозволяє реалізувати принцип діалогічності в літературній освіті та активізувати творчий потенціал старшокласників [6, с. 55].

Особлива увага в програмі приділяється цифровому компоненту вивчення роману «Паперові міста», що відповідає сучасним тенденціям диджиталізації освіти. За рекомендаціями Європейської асоціації цифрової освіти, учням пропонується створення мультимедійних проєктів: інтерактивних карт подорожі Квентина, цифрових колажів, що відображають ключові символи роману, або веб-квестів за мотивами твору. Такі завдання не лише підвищують мотивацію до

вивчення літератури, але й формують цифрову компетентність учнів, необхідну для успішної адаптації до вимог сучасного інформаційного суспільства [11, с. 318].

Отже, роман Джона Гріна «Паперові міста» є надзвичайно цінним компонентом програми із зарубіжної літератури для 11 класу, що сприяє формуванню широкого спектру компетентностей: від літературної та соціокультурної до емоційної та цифрової. Глибокий психологізм, актуальна проблематика та художня довершеність твору не лише забезпечують високий освітній потенціал, але й стимулюють інтерес старшокласників до читання, розвивають їхнє критичне мислення та емоційний інтелект, готуючи до викликів дорослого життя.

3.2. Розробка інтерактивного позакласного заходу-квесту «Слідами Марго: подорож паперовими містами»

Інтерактивний позакласний захід-квест «Слідами Марго: подорож паперовими містами» розроблено як комплексний освітньо-розважальний проєкт для учнів 11 класу, які вивчають роман Джона Гріна «Паперові міста» [12]. Квест спрямований на поглиблення розуміння учнями ключових концепцій твору через активну участь у тематичних завданнях та розв'язанні загадок, пов'язаних із сюжетом роману [73].

Мета:

Навчальна: удосконалити та закріпити знання учнів про автора та його твір; впровадити елементи парної та групової співпраці; дослідити багатогранність образу Марго Рот Шпігельман та зміну її сприйняття головним героєм; розвивати навички аналізу літературних термінів, які допомагають глибше розуміти текст і персонажів; відтворити логіку пошуків Марго, тренувати аналітичне мислення, увагу до деталей; осмислити філософські й екзистенційні ідеї твору: пошуки ідентичності, справжності, межі між уявним та реальним.

Загальноосвітня: розширити та узагальнити знання школярів про англomовні твори шкільного курсу зарубіжної літератури та їх авторів; встановити міжпредметні зв'язки між літературою, історією та культурою.

Розвивальна: розвивати культуру мовлення та поведінки в учнів; формувати вміння вести групову бесіду та чітко висловлювати свої думки; навчити приймати рішення в нестандартних ситуаціях; удосконалювати комунікативні здібності; розвивати пам'ять та увагу (завдяки згадуванню текстів та запам'ятовуванню ключової інформації з них); розвивати критичне мислення учнів під час обговорення питань; стимулювати творче мислення та пошукову активність.

Виховна: виховувати відповідальність та уміння самоорганізовуватися; формувати навички ефективної роботи в команді; сприяти розумінню та прийняттю інших способів мислення та життєвих поглядів; розвивати аналітичне мислення для об'єктивного оцінювання суб'єктивних думок однокласників; виховувати повагу до авторського задуму та літературної спадщини різних народів; формувати естетичний смак та любов до читання.

Професійна: надати матеріали для того, щоб учні змогли уявити себе у ролі знавців літератури; ознайомити з основами літературознавчого аналізу творів; розвивати навички дослідницької діяльності; сприяти професійному самовизначенню учнів гуманітарного напрямку. [44, 45].

Ключові компетентності: спілкування державною мовою; математична компетентність; компетентності у природничих науках і технологіях; інформаційно-цифрова компетентність; уміння вчитися; ініціативність і підприємливість; соціальна та громадянська компетентності; обізнаність та самовираження у сфері культури; екологічна грамотність і здорове життя.

Предметні компетентності:

- Знаннєвий компонент: знає біографічні відомості про Джона Гріна та загальні факти створення роману «Паперові міста»; ідентифікує ключові епізоди

сюжету; називає основні літературні терміни й уміє їх позначити на прикладах із тексту.

- **Діяльнісний компонент:** аналізує еволюцію образу Марго Рот Шпігельман крізь цитати Квентіна (побудова асоціативного портрету); розпізнає й класифікує справжні та фальшиві підказки в тексті, встановлює логіку детективного пошуку; зіставляє кожен літературний термін із прикладами роману, аргументуючи свій вибір; формулює власну інтерпретацію провідної ідеї твору через вибір і пояснення ключової цитати; застосовує навички групової роботи й квестового формату для взаємодії з однокласниками та спільного створення «Стіни реальності».

- **Ціннісний компонент:** усвідомлює важливість пошуку справжнього «я» та критичного ставлення до стереотипних образів; обговорює етичні й екзистенційні проблеми (ідентичність, відповідальність за власні уявлення про інших); цінує роль колективної праці та співпраці в здобутті знань і навичок; розвиває повагу до авторського задуму та здатність бачити глибину літературних сенсів за межами поверхневого сприйняття.

Тип уроку: комбінований

Обладнання: роздаткові матеріали.

ХІД РОБОТИ

***Учитель (-ка):** Доброго дня, шановні одинадцятикласники! Сьогодні ми вирушаємо у захопливу подорож «Слідами Марго». Як і герої роману Джона Гріна, ми будемо шукати підказки, розшифровувати загадки та відкривати для себе таємниці. Для початку вам необхідно об'єднатися у три (п'ять) команди. Кожна команда має придумати собі назву та девіз, пов'язані з літературним твором та його героями.*

За успішне проходження кожного етапу ви отримуватимете фрагмент карти та ключове слово. Зібравши всі фрагменти та слова, ви зможете скласти повну карту, яка приведе вас до місця, де Марго залишила свій секрет. Команда,

яка першою пройде всі етапи та розгадає фінальну головоломку, отримає особливий приз! Отож, перше завдання нашого квесту:

Вступ

Таємниче зникнення Марго Рот Шпігельман сколихнуло школу. Як і головний герой роману Джона Гріна, ви маєте розшифрувати загадкові підказки, які вона залишила, та знайти її, подорожуючи «паперовими містами» – місцями, які існують лише на мапах та у нашій уяві. Кожна станція квесту – це крок до розкриття таємниці зникнення Марго.

Станція 1: «Портрет Марго»

Кожна команда отримує набір карток із цитатами з роману, у яких Квентин описує Марго (на початку, під час і в кінці пошуків).

Учитель (-ка): Тож ваше перше завдання полягає в тому, щоб розкласти картки в хронологічному порядку, аналізуючи зміну ставлення героя. Кожна цитата має колір або символ (на звороті), що утворює ключовий код-послідовність. На основі цитат вам потрібно створити асоціативний портрет Марго (на ватмані чи аркуші) з ключовими словами, рисами, символами. Завершивши, ви отримаєте конверт із фразою-загадкою. («Я – не портрет і не дзеркало. Я – світ, у якому слова створюють нові світи. Шукай мене там, де оживають літературні терміни.»)

→ Це підказка до наступної станції – «Літературний лабіринт».

Набір карток з цитатами з твору, у яких Квентин описує Марго:

1. *«...я завжди страшенно хвилювався, оскільки вважав її найпрекраснішим зі створінь Господніх.» [12].*
2. *«Марго завжди любила таємниці. Згодом я часто думав, що, може, вона так любила таємниці, що сама стала таємницею.» [12].*
3. *«Річ навіть не в тому, що вона дуже гарна. Марго просто неймовірна, це факт.» [12.]*

4. *«Ти просто... пам'ятай, що іноді людина може виявитися насправді зовсім не такою, якою ти її уявляв... Людина стає інша, коли відчуваєш її запах, коли бачиш її зблизька, розумієш.» [12].*

5. *«Не знаю чому, але я чекав, що вона зміниться. Стане старшою, і я насилу її впізнаю, коли побачу знову. Аж ось вона переді мною, за оргсклом, і на взір вона геть як Марго Рот Шпігельман, як дівчина, яку я знаю з двох років, дівчина, що її я витворив собі й покохав. І тільки тепер, коли вона згортає нотатник, ховає його в наплічник, підводиться і йде до нас, я розумію, що цей мій образ був не тільки хибний, а й небезпечний. Неправильно гадати, ніби людина — це більш ніж просто людина.» [12].*

Учитель (-ка): *Ви всі великі молодці! Один бал отримує команда «...». А ми переходимо до наступного завдання:*

Станція 2: «Літературний лабіринт»

Учитель (-ка): *Тож ваше друге завдання полягає в тому, щоб поєднати кожен термін із прикладом з роману «Паперові міста», щоб відкрити «ключове слово» (на зворотах карток літери або символи, що утворюють код). Завершивши, ви отримаєте конверт із фразою-загадкою для переходу на наступну станцію. («Щоб знайти когось, хто зник, потрібно думати як детектив...»)*

→ Підказка веде до станції «Детективний щоденник».

Термін	Приклад із роману (може варіюватися)	Літера на звороті
Метафора	<i>«Паперове місто для паперової дівчини» [12] (образ, що передає фальшивість та поверховість життя).</i>	Д
Символ	<i>Покинуті будівлі (символ зруйнованих мрій та пошуку справжнього «я»).</i>	Е

Характеристика персонажа	Квентин описує Марго як загадкову, недосяжну дівчину, яку сам створив у своїй уяві.	Т
Сюжетна лінія	Подорож Квентина в пошуках Марго, що стає шляхом його дорослішання.	Е
Мотивація героя	Бажання Квентина знайти Марго, щоб краще зрозуміти не її, а самого себе.	К
Алюзія	Цитата видання «Листя трави» «Померти — це зовсім не так, як уявлялося, це щастя» [12]	Т
Конфлікт	Розрив між образом Марго, створеним у голові Квентина, та реальною, живою Марго, яку він насправді не знав.	И
Описи природи (пейзаж)	Опис нічного міста Орландо перед втечею Марго – нагнітання атмосфери тривоги і таємничості.	В

Учитель (-ка): Ви всі великі молодці! Один бал отримує команда «...». А ми переходимо до наступного завдання:

Станція 3: «Детективний щоденник»

Учитель (-ка): Тож ваше третє завдання полягає в тому, щоб встановити послідовність підказок, які привели Квентина до покинутої станції. А також визначити, які підказки були справжні, а які – фальшиві / випадкові. На мапі кімнати або на дошці побудувати логічний маршрут пошуків. У завершенні кожна команда отримає аркуш із ребусом чи шифром (анаграма з фрази: «Той, хто побачив справжнє обличчя світу, вже ніколи не повернеться назад».)

(Команда отримує «щоденник Квентина» – роздруковані фрагменти з нотатками, адресами, підказками (виписки з поезії Вітмена, речі, знайдені в кімнаті Марго).

→ Ця цитата приводить до фінальної станції – «Якою є реальність?».

Нотатки з «щоденника Квентина»:

1. Виписка з Вітмена на шкільній парті (*реальна підказка*):
«Пускаюсь у вічну мандрівку.» [12].
2. Адреса на клаптику паперу (*реальна підказка*):
«Бартлсвіль-Авеню, 8328» [12] – покинута будівля, промислова зона.
3. Нотатка на дзеркалі або на дошці (*реальна підказка*):
«Як заїдеш у паперові міста, то вже ніколи не повернешся.» [12].
4. Квиток у кінотеатр на фільм, який уже давно не йде у прокаті, наприклад, фільм «Гріффін і Фенікс: На краю щастя» (*фальшива підказка*).
5. Виписка з Вітмена (*фальшива підказка*):
«Пісня себе — де б я не був, я вільний.» (але без вказівки місця, плутанина)
6. Малюнок, знайдений у шухляді (*реальна підказка*):
Ескіз старої водонапірної вежі, на якій Марго залишила мітку.
7. Адреса на конверті без підпису (*фальшива підказка*):
1112 Prairie Drive – виявилось закинутим і не пов'язаним із Марго.
8. Чорно-біле фото з видом на пустельне поле і залізничні колії (*реальна підказка*).
9. Фраза, написана на звороті фото (*реальна підказка*):
«Важливо не місце — важливий шлях».

Завдання:

1. Зібрати справжні підказки в логічну послідовність (1, 2, 3, 6, 8, 9).
2. Відкинути фальшиві або випадкові сліди (4, 5, 7).
3. Побудувати маршрут на мапі або дошці: від туристичної мапи → Бартлсвіль-Авеню → вежа → покинута станція.

Після розв'язання учні отримають ребус (анаграма із фрази):

«Той, хто побачив справжнє обличчя світу – уже ніколи не повернеться назад».

Учитель (-ка): Ви всі великі молодці! Один бал отримує команда «...». А ми переходимо до фінального завдання:

Станція 4: «Якою є реальність?»

Учитель (-ка): Тож ваше фінальне завдання полягає в тому, щоб обрати одну цитату з роману «Паперові міста», яка, на вашу думку, найточніше розкриває головну думку твору та пояснити її значення. Після цього навести приклад із власного життя чи сучасного світу. У фіналі кожна команда має написати на листках-«цеглинках» свою відповідь на запитання: «Що для мене – справжнє місто?» і створити разом стіну реальності на дошці або плакаті.

Учитель (-ка): Ви всі великі молодці! Отже в нас виграє команда, яка перша пройшла всі станції нашого квесту та правильно розгадала загадки...!

РЕФЛЕКСІЯ

Підберіть фразеологізм, що найточніше відображає ваш стан після завершення квесту за романом «Паперові міста»:

 відчував(ла), що світ перевернувся з ніг на голову

 поставив(ла) все з ніг на голову у власній голові

 зазирнув(ла) у власну душу

 рушив(ла) у мандри не лише дорогами, а й собою

 зняв(ла) рожеві окуляри

 усвідомив(ла), що не всі міста паперові – іноді це ми не вміємо бачити

справжнє

Заключне слово учителя (-льки):

Шановні учні! Я щиро вдячна вам за вашу сумлінну працю.

Ваша нагорода – це спогади за цей гарно проведений час з однокласниками та прояв своїх кмітливих здібностей. До нових зустрічей!

Отже, інтерактивний позакласний захід-квест «Слідами Марго: подорож паперовими містами» є багатофункціональним освітнім інструментом, який не

лише поглиблює розуміння учнями літературного твору, але й розвиває широкий спектр компетентностей: від аналітичного мислення та креативності до командної роботи. Квест створює унікальне освітнє середовище, де теоретичні знання трансформуються в практичний досвід, а класичні методи літературного аналізу доповнюються інноваційними інтерактивними підходами, що відповідає вимогам сучасної педагогіки та запитам нового покоління учнів, для яких важлива не лише інформація, але й емоційне залучення та соціальна взаємодія в процесі навчання.

3.3. Методичні рекомендації щодо організації позакласного заходу за романом «Паперові міста»

Організація позакласного заходу-квесту за романом Джона Гріна «Паперові міста» потребує детального планування та врахування низки методичних аспектів. Перш за все, слід переконатися, що учні попередньо ознайомилися з романом, оскільки це є ключовою умовою для глибокого та осмисленого занурення в квест. Рекомендується провести підготовчий урок, на якому обговорити основні теми твору, особливості характерів головних героїв та філософські питання, підняті автором.

При формуванні команд важливо забезпечити збалансований розподіл учнів за рівнем їхньої успішності та активності. Оптимальна кількість – 3-6 команд по 5 учасників. Команди мають самостійно обрати назву та девіз, що стимулюватиме їхню креативність та зацікавленість з самого початку заходу. Рекомендується підготувати бейджі з іменами учасників та назвами команд для кращої організації процесу.

Перед проведенням заходу рекомендується обговорити з учнями основні теми роману: пошук себе, стереотипне сприйняття інших людей, романтизація образу людини, справжня дружба та кохання. Важливо підкреслити філософський аспект «паперових міст» як метафори ілюзорності та незначності

речей, яким ми часто надаємо надмірної ваги. Це допоможе учням глибше зрозуміти авторський задум та підготує їх до активної участі в заході [35, с. 90].

Рекомендується організувати захід у форматі літературної дискусії з елементами рольової гри, де учні матимуть можливість репрезентувати різні погляди на проблематику твору. Доцільно розділити учнів на групи, кожна з яких готуватиме та представлятиме певний аспект роману: характеристика головних героїв, аналіз символіки, дослідження мотивів вчинків персонажів, розгляд філософських концепцій твору. Такий підхід сприятиме різнобічному аналізу тексту та формуванню в учнів навичок колективної роботи [33, с. 7].

Для ефективного проведення квесту необхідно продумати систему станцій та призначити модераторів для кожної з них. Модераторами можуть бути вчителі літератури, старшокласники або учні, які добре ознайомлені з романом. За тиждень до проведення заходу варто провести інструктаж для модераторів, під час якого детально пояснити їхні обов'язки та критерії оцінювання команд. Кожен модератор повинен мати чіткі інструкції, роздруковані матеріали та систему оцінювання.

Матеріальне забезпечення квесту є важливим аспектом його успішної реалізації. Для кожної станції слід підготувати відповідні матеріали: роздруківки цитат, карти, завдання, реквізити. Рекомендується використовувати візуальні елементи (плакати, зображення, колажі) для створення атмосфери, що відповідає сюжету роману. Варто також підготувати карти-маршрути для команд та спеціальні бланки для фіксації результатів [66].

Часові рамки проведення квесту мають бути чітко визначені. Оптимальна тривалість – 45-60 хвилин, з яких 5 хвилин відводиться на вступ, 30-45 хвилин на основну частину та 10 хвилин на підведення підсумків. На кожній станції команди повинні перебувати не більше 7-10 хвилин. Рекомендується використовувати таймер та звуковий сигнал для позначення часу переходу до наступної станції.

Завдання для кожної станції мають бути різноманітними та спрямованими на розвиток різних компетентностей. Станція «Портрет Марго» розвиває навички аналізу персонажа та його еволюції; на станції «Літературний лабіринт» літературні терміни допомагають глибше зрозуміти події та персонажів роману, а також відкриваються приховані сенси «Паперових міст»; «Детективний щоденник» розвиває аналітичне мислення та увагу до деталей; «Якою є реальність?» спонукає до філософських роздумів та креативного самовираження. Важливо, щоб завдання були доступними для розуміння, але водночас стимулювали критичне мислення.

Система оцінювання повинна бути прозорою та справедливою. Кожна станція може оцінюватися за кількістю правильних відповідей, швидкістю виконання завдань, оригінальністю підходу та командною взаємодією. Рекомендується використовувати бальну систему (від 1 до 5 балів за кожен критерій) та призначити незалежне журі з учителів або старшокласників, які не є модераторами станцій. Результати кожної команди слід фіксувати в спеціальному протоколі.

Для підтримання мотивації учнів важливо передбачити систему заохочень та нагород. Команда-переможець може отримати символічні призи (книги, закладки, сертифікати), а всі учасники – невеликі пам'ятні сувеніри. Варто також передбачити номінації для відзначення особливих досягнень окремих команд або учасників, наприклад, «Найкреативніша команда», «Найкращий аналітик» тощо.

Значну увагу варто приділити самостійній роботі учнів як важливому компоненту позакласного заходу. Рекомендується запропонувати учням підготувати індивідуальні дослідницькі проєкти за обраними аспектами твору: літературні паралелі, історичний контекст, біографічні елементи в романі, аналіз критичних відгуків тощо. Такий підхід дозволить розвинути навички самостійного пошуку та аналізу інформації, формуватиме вміння працювати з різними джерелами, критично оцінювати матеріал та формулювати власні

висновки. Крім того, самостійна робота сприятиме розвитку відповідальності та самодисципліни учнів [22, с. 107].

Інтерактивний елемент заходу може включати дебати на тему «Чи можливо по-справжньому пізнати іншу людину?», що безпосередньо пов'язано з проблематикою роману. Учні матимуть змогу висловити різні точки зору, аргументувати свою позицію, вчитися вести конструктивну дискусію. Такий формат сприяє розвитку комунікативних навичок, вміння слухати та поважати думку іншого [21, с. 55].

Рекомендується використовувати технологію «шести капелюхів мислення» Едварда де Бона (Edward de Bono, 1933-2021) для аналізу вчинків головних героїв, особливо рішення Марго залишити місто та пошуків Квентина. Це допоможе учням розглянути ситуацію з різних перспектив: фактів, емоцій, критики, оптимізму, креативності та процесу мислення. Такий підхід сприятиме формуванню всебічного погляду на проблему та розвитку аналітичних здібностей [28, с. 54].

Доречно включити до програми заходу аналіз літературних алюзій, які використовує автор. Можна запропонувати учням дослідити, як ці алюзії поглиблюють розуміння тексту, створюють додаткові смислові шари. Такий аналіз сприятиме розширенню літературного кругозору учнів, формуванню вміння бачити міжтекстові зв'язки.

Мультимедійні проєкти розширюють розуміння учнями художніх творів, даючи глибший погляд на літературні епохи та стиль автора. Ця методика формує особисте ставлення до літератури, стимулює критичне мислення та творчі здібності, одночасно розвиваючи вміння застосовувати знання в різноманітних ситуаціях [47, с. 5].

На завершення заходу доцільно провести рефлексію, під час якої учні зможуть поділитися своїми враженнями, розповісти про нові ідеї та погляди, які сформувалися в процесі обговорення. Можна використати метод незакінчених речень: «Цей твір змусив мене замислитися про...», «Я зрозумів / зрозуміла,

що...», «Найважливіше, чого навчає цей роман...», «Які емоції я відчув / відчула від навчального процесу?». Такий підхід допоможе учням усвідомити та вербалізувати свій читацький досвід, зробити його більш особистісно значущим [31, с. 54].

Отже, організація позакласного заходу-квесту за романом Джона Гріна «Паперові міста» вимагає комплексного підходу, що включає ретельне планування, різноманітні методичні прийоми та врахування особливостей сприйняття учнями художнього твору. Ефективний квест передбачає попередню підготовку учнів, збалансоване формування команд, продумані станції з різнотипними завданнями, чітку систему оцінювання та рефлексію. Такий формат позакласної роботи сприяє глибшому розумінню літературного твору, розвитку критичного мислення, комунікативних навичок та творчих здібностей учнів, формуванню вміння аналізувати текст на різних рівнях та встановлювати міжтекстові зв'язки. Інтерактивні елементи, дискусії, самостійна дослідницька робота та мультимедійні проєкти не лише збагачують читацький досвід учнів, але й перетворюють процес вивчення літератури на захопливу інтелектуальну пригоду, що має значний освітній та виховний потенціал.

ВИСНОВОК ДО РОЗДІЛУ 3

Роман Джона Гріна «Паперові міста» становить цінний компонент сучасної літературної освіти, незважаючи на те, що офіційно не входить до обов'язкової шкільної програми із зарубіжної літератури для 11 класу в Україні. Твір має значний освітній потенціал для формування в учнів широкого спектру компетентностей: від аналітичного мислення та літературознавчих навичок до емоційного інтелекту та цифрової грамотності. Актуальна проблематика роману, зокрема пошук власної ідентичності, критичне сприйняття стереотипів, романтизація образу іншої людини та філософське осмислення «паперових міст» як метафори ілюзорності, робить його особливо цінним для старшокласників, які перебувають на порозі дорослого життя.

Організація інтерактивного позакласного заходу-квесту «Слідами Марго: подорож паперовими містами» дозволяє трансформувати теоретичні знання учнів у практичний досвід, сприяючи глибшому засвоєнню літературного матеріалу. Розроблений квест із чотирма тематичними станціями («Портрет Марго», «Літературний лабіринт», «Детективний щоденник», «Якою є реальність?») охоплює різні аспекти роману та розвиває різноманітні компетентності: від аналізу художнього тексту та критичного мислення до командної роботи та творчого самовираження. Такий формат навчання особливо ефективний для нового покоління учнів, для яких важливе не лише отримання інформації, але й емоційне залучення в процес пізнання.

Методичні рекомендації щодо організації позакласного заходу акцентують увагу на необхідності ретельного планування, чіткої структури, збалансованого формування команд та прозорості системи оцінювання. При проведенні квесту особливу увагу варто приділити різноманітності завдань, часовим рамкам, матеріальному забезпеченню та ролі модераторів. Важливими елементами успішного заходу є попередня підготовка учнів через ознайомлення з романом, система заохочень для підтримки мотивації та рефлексія для усвідомлення набутого досвіду.

Інтеграція інноваційних педагогічних технологій, таких як дебати, метод «шести капелюхів мислення», мультимедійні проєкти та дослідницька робота, дозволяє розширити освітній потенціал позакласного заходу. Використання цих методик сприяє всебічному аналізу літературного твору, розвиває критичне мислення, комунікативні навички та творчі здібності учнів, формує вміння бачити міжтекстові зв'язки та аналізувати художній текст на різних рівнях. Такий комплексний підхід перетворює процес вивчення літератури на захопливу інтелектуальну пригоду.

Таким чином, роман «Паперові міста» та розроблений на його основі позакласний захід створюють сприятливі умови для формування читацької культури старшокласників, розвитку їхнього емоційного інтелекту та критичного мислення. Поєднання класичних методів літературного аналізу з інноваційними інтерактивними підходами не лише поглиблює розуміння учнями художнього твору, але й сприяє формуванню важливих життєвих компетентностей, необхідних для успішної адаптації до викликів сучасного світу. Така форма роботи з літературним твором має значний освітній та виховний потенціал, відповідає вимогам сучасної педагогіки та запитам нового покоління учнів.

ВИСНОВКИ

Дослідження мотиву подорожі в романі «Паперові міста» показало, що цей художній концепт виконує багато функцій і забезпечує єдність сюжету, образів, метафор та ідей твору. Мотив подорожі розвинувся від буквального переміщення до метафори духовного пошуку, що особливо важливо в молодіжній літературі через зв'язок із дорослішанням. Творчість Джона Гріна поєднує психологічну точність, філософську глибину та постмодерністські прийоми. Мотив подорожі стає одночасно нарративним прийомом, основою композиції та метафорою дорослішання.

Аналіз показав, що подорож функціонує як особливий спосіб буття персонажів, через який розкривається їхня свідомість і пошук сенсу. Подорож постає як досвід «буття-в-дорозі», що дозволяє змінити сприйняття світу та себе. Автор досягає ефекту відсторонення від стереотипів, що допомагає героям повному осмислити своє життя. Особливого значення набуває візуальне сприйняття героями одне одного та світу. Марго та Квентин переосмислюють своє бачення, розкриваючи різницю між видимим та реальним, між «паперовим» образом та справжньою людиною.

Мотив подорожі у романі «Паперові міста» Джона Гріна функціонує як центральний символ, що розкриває процес самоідентифікації головних героїв. Трьох частинна композиція твору («Ниточки», «Трава» і «Судно») відображає етапи духовної еволюції Квентина, де кожен елемент мандрівки служить каталізатором його внутрішніх змін. Просторова структура роману будується на бінарних опозиціях верх / низ, відкрите / закрите, центр / периферія, які пов'язані з розвитком характеру головного героя. Особливого значення набуває метафорична географія «паперових міст», що уособлює ілюзорність не лише географічних об'єктів, але й людських стосунків та ідентичностей.

Фізичне переміщення Марго з Орландо до Аглое відображає її внутрішній процес відкидання нав'язаних суспільством ролей та пошуку автентичного «я». Вона обирає самотність, мінімалістичний спосіб життя та відмову від соціальних

зв'язків як стратегію деконструкції попередньої ідентичності. Символічними елементами її самовизначення стають підказки для Квентина, документування власного досвіду, взаємодія з природою та увага до занедбаних місць. Найважливішим результатом духовної подорожі Квентина стає його здатність відмовитися від ідеалізованого образу Марго, прийняти автономію іншої особистості та усвідомити цінність власного життєвого шляху.

Відкритий фінал роману підкреслює незавершеність процесу самоідентифікації героїв, що узгоджується з теоріями Еріка Еріксона про формування ідентичності як безперервного еволюційного процесу. Художня реалізація мотиву подорожі у романі постає ключовим елементом для розкриття проблеми самоідентифікації підлітка у сучасному світі. Подорож у творі виступає не як «знаходження себе», а як активне «створення себе» – творчий процес, що вимагає уяви, сміливості та готовності зіткнутися з невідомим, відображаючи екзистенційний вибір на користь автентичного існування всупереч соціальним очікуванням.

Роман Джона Гріна «Паперові міста» має значний освітній потенціал для старшокласників, незважаючи на те, що офіційно не входить до обов'язкової програми із зарубіжної літератури для 11 класу в Україні. Актуальна для підлітків проблематика твору – пошук власної ідентичності, критичне сприйняття стереотипів, романтизація образу іншої людини та філософське осмислення «паперових міст» як метафори ілюзорності – робить його особливо цінним для формування широкого спектру компетентностей: від аналітичного мислення та літературознавчих навичок до емоційного інтелекту.

Розроблений інтерактивний позакласний захід-квест «Слідами Марго: подорож паперовими містами» з тематичними станціями дозволяє трансформувати теоретичні знання учнів у практичний досвід, сприяючи глибшому засвоєнню літературного матеріалу. Поєднання класичних методів літературного аналізу з інноваційними інтерактивними підходами – дебатами, методом «шести капелюхів мислення», мультимедійними проєктами та

дослідницькою роботою – перетворює процес вивчення літератури на захопливу інтелектуальну пригоду, що має значний освітній та виховний потенціал, відповідає вимогам сучасної педагогіки та запитам нового покоління учнів.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з компаративним аналізом реалізації мотиву подорожі в інших творах сучасної молодіжної літератури, розширенням методологічного інструментарію за рахунок інтеграції когнітивних та психоаналітичних підходів. Плідним напрямом майбутніх розвідок може стати вивчення гендерних аспектів мотиву подорожі, зокрема відмінностей у конструюванні жіночого та чоловічого досвіду шляху в сучасній молодіжній літературі. Важливим видається також дослідження національних особливостей реалізації цього мотиву в українській та світовій літературі для підлітків, що дозволить виявити як універсальні архетипні структури, так і культурно специфічні моделі репрезентації подорожі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 10 книг, які підлітки хочуть бачити у шкільній програмі з літератури. Видавництво старого Лева. 23.09.2017. URL: <https://starylev.com.ua/news/10-knyg-yaki-pidlitky-hochut-bachyty-u-shkilniy-programi-z-literatury?srsltid=AfmBOoqyLCW2cdS37VJi4qDs3MbUgKQsXjTVRgO9KWWwdZ2L6LSPhtZP>.
2. 48 кращих паперових міських слів. URL: <https://ua.thpanorama.com/articles/otras-frases/las-48-mejores-frases-de-ciudades-de-papel.html>
3. Астрахан Н. І. Теоретична поетика О. О. Потєбні як чинник сучасної теорії літературного твору // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Філологія. – 2017. – Вип. 77. – С. 164–168. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/VKhIFL_2017_77_37.pdf.
4. Бауман З., Донскіс Л. Моральна сліпота. Втрата чутливості у плінній сучасності. – К.: Дух і літера, 2014. – 280 с. URL: https://issuu.com/duh-i-litera/docs/bauman_moralna_slipota_extract.
5. Безух Л. «Потім складається з безлічі зараз» (за найкращим молодіжним детективом Джона Гріна «Паперові міста») // Збірник наукових тез за матеріалами студентських наукових читань. Дні науки. – 2020. – С. 159–160. URL: <https://gi.edu.ua/images/document/science/2020.pdf>.
6. Биков В. Ю. Інновації в організації досліджень та розробок у галузі інформаційно-комунікаційних технологій в освіті у світлі викликів XXI сторіччя // Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. – 2019. – Вип. 8. – С. 55–74. URL: http://appsychology.org.ua/data/jrn/v8/i10/apn_v8_i_10_2019.pdf#page=5
7. Бикова Т., Осьмак Н. Магічний реалізм в контексті постмодерної естетики: інтертекстуальні зв'язки романів Германа Казака «Місто за рікою» і

Макса Кідрука «Не озирайся і мовчи» // Компаративні студії: Діалог культур та епох. – 2024. URL: <https://phil.duan.edu.ua/images/PDF/2024/2/3-.pdf>.

8. Бондар Н. Ю. Вплив архетипу шляху на формування особистості в романі Джона Гріна «Паперові міста» // Наукові записки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Літературознавство. – 2021. – Вип. 1(97). – С. 9–28. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/literature/article/view/3519/3570>.

9. Гассан І. Janglican*: національні літератури в добу глобалізації // ББК 83.3 Л 64. – 2011. – С. 431–444. URL: https://www.academia.edu/download/57149515/Senchuk_Comparativ_2011_%D0%86%D0%86_%D0%9A%D0%B8%D1%97%D0%B2.pdf#page=431.

10. Гребенюк Т. Проблема рецептивної невизначеності в контексті дискурсу когнітивної наратології // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Літературознавство. – 2016. – № 1. – С. 100–107. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvvnufl1_2016_1_22.pdf

11. Гриценчук О. О., та ін. Європейський досвід розвитку цифрової компетентності вчителя в контексті сучасних освітніх реформ // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2018. – Т. 65, № 3. – С. 316–336. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/ITZN_2018_65_3_25.pdf.

12. Грін Дж. М. Паперові міста. (Green, J. M. Paper Towns). Переклад – Віра Назаренко. – 2008. URL: <https://www.ukrlib.com.ua/world/getfile.php?tid=8135&type=3>.

13. Дика М. С. Сленгові вирази в сучасній літературі на прикладі роману Джона Гріна «Паперові міста»: дис. ... канд. філол. наук. – Сумський державний

університет, 2017. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/52130/1/Dyka_slang.pdf.

14. Дойчик О. Я., Билиця У. Я., Бендак Ю. О. Мовностилістичні характеристики ідіостилю Дж. Гріна в українському перекладі (на матеріалі романів Paper Towns та The Fault in Our Stars). – 2023. URL: <https://surl.li/omgbbm>.

15. Затонський Д. Митець у світі навиворіт (Бертольт Брехт та Ернст Юнгер). – 2007. URL: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/11400/10-Zatonsky.pdf>.

16. Ісаєва О. О. Теорія і технологія розвитку читацької діяльності старшокласників у процесі вивчення зарубіжної літератури: дис. д-ра пед. наук. – К., 2004. URL: http://www.irbis-nbuu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=DOC/2004/04ioovzl.zip.

17. Клименко Ж. В. Теорія і технологія вивчення перекладних художніх творів у старших класах загальноосвітньої школи: дис. ... канд. пед. наук. – К., 2008. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/31359/100207739.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

18. Колінько М. В. Не-місця культурного простору: блукання за межами власного місця // Культурологічний вісник. – 2019. – Вип. 39 (1). – С. 70–76. URL: <https://www.kvnn.org.ua/archive/2019/kvnn39.pdf>.

19. Костенко Г. Проблема культури американської школи у вітчизняних порівняльно-педагогічних дослідженнях // Порівняльно-педагогічні студії. – 2010. – № 3-4. – С. 16–22. URL: http://www.irbis-nbuu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuu/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Ppstud_2010_3-4_4.pdf.

20. Кропивко І. В. Постмодерністська література мандрів: персонаж, трансгресія, жанр // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія. – 2018. – № 1. – С. 99–104. URL: <http://www.irbis-nbuu.gov.ua/cgi->

bin/irbis_nbuvcgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&I21MAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvuufilol_2018_1_22.pdf.

21. Куцевол О. М. Методика викладання української літератури (креативно-інноваційна стратегія): монографія. – К.: Освіта України, 2011. – 464 с. URL: https://library.vspu.edu.ua/polki/akredit/kaf_1/kucevol1.pdf.

22. Кушнірова Т. В. Модернізм і постмодернізм у зарубіжній літературі: навчально-методичний посібник. – 2018. URL: https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PolNTU/4759/1/%d0%9a%d1%83%d1%88%d0%bd%d1%96%d1%80%d0%be%d0%b2%d0%b0_%d0%bf%d0%be%d1%81%d1%96%d0%b1%d0%bd%d0%b8%d0%ba_%d0%b7%d0%b0%d1%80_%d0%bb.pdf.

23. Лаута О. Д., Гейко С. М. Феноменологічний огляд В. Ізером процесу читання в контексті його «літературної антропології» // Гуманітарні студії: педагогіка, психологія, філософія. – 2020. – Т. 11, № 1. – С. 64–70. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1078354>

24. Маляренко Ю. Ю. Образні порівняння: перекладацький аспект на матеріалі творів Джона Гріна // Архів кваліфікаційних робіт (2019–2020 ÷ 2022–2023 н. р.). – 2020. URL: <https://jarch.donnu.edu.ua/article/view/11574/11447>.

25. Мірошніченко Л. Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах. – К.: Вища школа, 2007. – 415 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk721423.pdf>.

26. Наєнко М. К. Історія українського літературознавства. – 2003. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/411930.pdf.

27. Паперові міста (Paper Towns) // США. – 2015. – Тривалість: 1 год 49 хв. – Дата релізу: 18 червня 2015. URL: <https://uaserial.com/movie-paper-towns>.

28. Писанко О. І. Робота з дитячою книгою із використанням стратегії «Шість капелюхів мислення» // НУШ. На засадах партнерства та співпраці: збірник методичних розробок на допомогу педагогічним працівникам закладів загальної середньої освіти та позашкілля / упор. Н. І. Курмишева, С. А. Буряк, Л. В. Вакуленко [та ін.]. – Полтава: ПОППО, 2020. – 252 с. – С. 54. URL: <https://pano.pl.ua/images/2021/NUSH-na-zasadakh-partnerstva.pdf#page=55>.

29. Полікарпова Ю. О. Особливості семіотичного напрямку в літературознавстві США // Науковий вісник. – 2012. URL: <https://shorturl.at/GhGrq>
30. Проскуріна Я. О. Поетичний квест як інноваційний формат розвитку міського літературного туризму. – 2021. URL: <http://195.20.96.242:5028/khkda-xmlui/bitstream/handle/123456789/1479/%d0%9f%d1%80%d0%be%d1%81%d0%ba%d1%83%d1%80%d1%96%d0%bd%d0%b0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
31. Реуцькова О. О. Нестандартні форми та методи проведення уроків зарубіжної літератури // Головний редактор: к. філол. н. Закалюжний Л. В. – С. 49. URL: <https://surl.li/ilqnyjю>.
32. Розінкевич Н. В. Жанрова специфіка творів мандрівної літератури. – 2019. URL: <https://shorturl.at/ww5LF>.
33. Розман І. І. Методика навчання шкільного курсу зарубіжної літератури. – 2021. URL: http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/7877/1/Methods_of_teaching_a_school_course_of_foreign_literature_Methodical_instructions_for_conducting_practical_classes.pdf.
34. Руцак О. Д. Формування духовних цінностей учнів на уроках літератури / О. Д. Руцак // Петровський О. М. – 2021. – С. 375. URL: <https://shorturl.at/2UtZ5>.
35. Сабадаш Ю. С. Умберто Еко: гуманізм культуротворчих ідей: монографія / Ю. С. Сабадаш. – 2012. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/246/1/sabadash_umberto_eko.pdf.
36. Саїд Е. Культура й імперіалізм. (Edward Said. Culture and Imperialism) – Київ, 2007. URL: <https://edward-said.narod.ru/culture.htm>.
37. Свєрбілова Т. Мотив подорожі в сучасному سینема-тексті в світлі соціальної моделі дизабілітаті (ненормативної тілесності) / Т. Свєрбілова // Сучасні літературознавчі студії. – 2015. – Вип. 12. – С. 488–505. URL: <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi->

[bin/irbis_nbuvcgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/SIs_2015_12_47.pdf](#).

38. Скобенко Б. В., Грибань І. М., Денисенко О. О. Лексико-семантичні засоби вираження концепту кохання в романі Дж. Гріна «Паперові міста» // Освіта і наука: здобутки, проблеми, перспективи розвитку. – 2020. – С. 48. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/77269/3/Osvita_nauka_2020.pdf#page=48.

39. Скорина Л. Теорія інтертекстуальності: витоки, здобутки, проблеми / Л. Скорина. – Рекомендовано до друку Вченою Радою Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (Протокол № 6 від 22 грудня 2020 р.). – К.: [видавництво], 2020. – 125 с. URL: https://library.megu.edu.ua:9443/jspui/bitstream/123456789/3405/1/2020Metodologii_literaturnoi_comparativistik.pdf#page=126

40. Список літератури на літо. Ліцей № 173 м. Київ. URL: <https://lyceum173.kyiv.ua/for-students/spisok-literaturi-na-lito.html>

41. Старкова Г. В. Гравець із тисячею облич. Героїчна подорож до віртуального світу // Вчені записки Кримського федерального університету імені В. І. Вернадського. Соціологія. Педагогіка. Психологія. – 2011. – Т. 24, № 1. – С. 152-159. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/gravets-iz-tisyacheyu-oblich-geroyichna-podorozh-do-virtualnogo-svitu/viewer>.

42. Табунщик Т. О. Пригодницька література: генеза, специфіка та особливості становлення // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Філологічні науки. – 2013. – № 11. – С. 268–272. URL: http://www.irbis-nbuvcgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Nvmduf_2013_4.11_58.pdf.

43. Танабаш А. О. Методичні рекомендації «Квест-гра як сучасна інноваційна форма взаємодії між суб'єктами навчального процесу у позашкільні». – Маріуполь, 2020. URL: <https://naurok.com.ua/metodichni-rekomendaci-kvest-gra>

yak-suchasna-inovaciyna-forma-vzaemodi-mizh-sub-ektami-navchalnogo-procesu-u-pozashkilli-178198.html.

44. Удовиченко Л. М. Методика навчання зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти. – 2022. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/41511/1/L_Udovychenko_Posibnyk_IF.pdf.

45. Хеленюк А. Нестандартні типи уроків зарубіжної літератури (на прикладі вивчення модерністських творів). – 2024. URL: <https://shorturl.at/8RUz5>.

46. Чумачова К. О. Реалізація сленгових одиниць у художньому творі (на матеріалі роману Джона Гріна «Провина зірок»): кваліфікаційна робота (проект) / К. О. Чумачова. – 2020. URL: https://ekhsuir.kspu.edu/bitstream/handle/123456789/12902/%D0%A7%D1%83%D0%BC%D0%B0%D1%87%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%A4%D0%A3%D0%86%D0%A4%D0%96_2020.pdf?isAllowed=y&sequence=1&utm_source=chatgpt.com.

47. Яценко Т. О. Специфіка уроку української літератури в умовах інформатизації навчального процесу // Українська мова і література в школі. – 2016. – № 4(127). – С. 19-23. URL: <https://shorturl.at/sIIoR>

48. Azhari F. Protagonist's round characters in John Green's novel Paper Towns // AICLL: Annual International Conference on Language and Literature. – 2020. – Vol. 3, No. 1. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/386226994.pdf>.

49. Bachelard G. The Poetics Of Space. – 2018. URL: <https://archive.org/details/G.BachelardThePoeticsOfSpace/G.%2C%20Bachelard%2C%20The%20Poetics%20of%20Space/page/n13/mode/2up>.

50. Barry P. Beginning Theory. – 2002. URL: <https://archive.org/details/beginning-theory-peter-barry>.

51. Beach R., Appleman D., Simon R., Fecho B. Teaching Literature to Adolescents. – 4th ed. – New York: Routledge, 2020. URL: <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9780429347337/teaching-literature-adolescents-deborah-appleman-richard-beach-rob-simon-bob-fecho>.

52. Bondar N. Yu. The influence of the archetype of the way on the formation of the personality in the novel Paper Towns by John Green // Наукові записки. – 2021. – С. 9. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/files/journals/1/issues/251/public/251-4-PB.pdf#page=9>.
53. Bradley K. Contemporary novel review: Paper Towns by John Green // YA Hotline. – 2019. – 108. URL: <https://ojs.library.dal.ca/YAHS/article/view/8824/7609>.
54. Campbell J. The Hero with a Thousand Faces. – Princeton University Press, 1973. URL: <https://sociologiac.net/2024/02/28/the-hero-with-a-thousand-faces-joseph-campbell>.
55. Carman, M. M. The compassionate imagination in “Paper Towns” and “King Dork” : дис. ... магістра філософії / Molly M. Carman. – University of Arkansas, 2009. URL: <https://www.proquest.com/openview/0d7d7d93d9238a4e342da0f5e724f7a4/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750>.
56. Erikson E. H. Identity: Youth and Crisis. – 2017. URL: <https://archive.org/details/300656427ErikHEriksonIdentityYouthAndCrisis1WWNortonCompany1968>.
57. Farber M. Using Quests in Project-Based Learning. – January 16, 2018. URL: https://www.edutopia.org/article/using-quests-project-based-learning/?utm_source=chatgpt.com.
58. Foucault M. Of Other Spaces: Utopias and Heterotopias. – 1986. – P. 9-17. URL: <https://web.mit.edu/allanmc/www/foucault1.pdf>.
59. Hays S. Portraits of the Modern American Teenager in the Novels of John Green. – Middle Tennessee State University, 2018. URL: <https://www.proquest.com/openview/eb940de42a6168f05ad8fdb108ca2fb2/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750>.
60. Horney K. Our Inner Conflicts: A Constructive Theory of Neurosis. – 1945. URL: <https://archive.org/details/ourinnerconflict00horn/page/n3/mode/2up>.

61. Klauser T. Running Away to Neverland: The Fear of Adulthood in John Green's Paper Towns and JM Barrie's Peter Pan. – 2014. URL: https://scholarworks.sfasu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1005&context=english_research_methods.
62. Lejeune P. On Diary. – University of Hawaii Press, 2009. URL: https://books.google.com.ua/books?id=r6H1s-aAcFQC&printsec=frontcover&hl=ru&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.
63. Lestari S. W., Sili S., Ariani S. Masculinity in the character of Margo Roth Spiegelman in Paper Towns novel // Ilmu Budaya: Jurnal Bahasa, Sastra, Seni, dan Budaya. – 2018. – T. 2, № 1. – C. 95–104. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/268075807.pdf>.
64. Lukács G. Geschichte und Klassenbewusstsein: Studien über marxistische Dialektik. – Berlin: Malik-Verlag, 1923. URL: <https://cognort.wordpress.com/wp-content/uploads/2010/08/lukacs-geschichte-klassenbewusstseinocr.pdf>
65. Nurfadly Mochamad Faizzal. Social reality in the novel Paper Towns by John Green. – Diss. UIN Sunan Gunung Djati Bandung, 2025. URL: https://digilib.uinsgd.ac.id/103647/4/4_Chapter%20I.pdf.
66. Paper Towns Lesson Plan. Final Paper. URL: https://www.gradesaver.com/paper-towns/lesson-plan/final-paper?utm_source=chatgpt.com.
67. Rachmawati Wulan, Prastiwi Yeny. A Semiotic Analysis On The Novel Paper Towns By John Green (2008). – Diss. Universitas Muhammadiyah Surakarta, 2018. URL: <https://eprints.ums.ac.id/64759/10/Naspub-4.pdf>.
68. Ricoeur P. Time and Narrative. Vol. 3. – University of Chicago Press, 1984. URL: <https://www.al-edu.com/wp-content/uploads/2014/05/Paul-Ricoeur-Time-and-Narrative-vol1.pdf>.
69. Shishkina I. V. Stylistic features of the novel Paper Towns by John Green // Науковий вісник. – 2019. – С. 196. URL: <https://surl.li/vkbfm>.

70. Vogler C. Joseph Campbell goes to the movies: The influence of the hero's journey in film narrative // Journal of Genius and Eminence. – 2017. – Vol. 2, No. 2. – P. 9-23. URL: <https://shorturl.at/P476a>.

71. Wahid M., Afkar R. Implicature of Paper Town Script by John Green's Movie // JL3T (Journal of Linguistics, Literature and Language Teaching). – 2023. – Vol. 9, No. 1. – C. 34-42. URL: <https://journal.iainlangsa.ac.id/index.php/jl3t/article/view/6083/2644>.

72. Wilkinson L. Nerdfighters, paper towns, and heterotopia // Transformative Works and Cultures. – 2012. – No. 10. – C. 204. URL: https://journal.transformativeworks.org/index.php/twc/article/view/374/301?utm_source.

73. Witsel N. An Iterative Approach to Quest Design. – March 20, 2017. URL: https://www.gamedeveloper.com/design/an-iterative-approach-to-quest-design?utm_source.